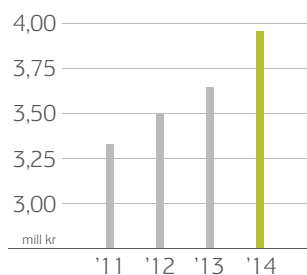

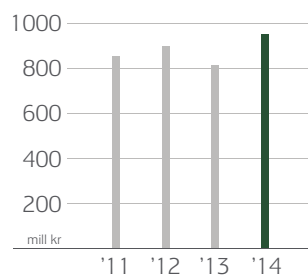
Nortura Årsmelding 2014

Nøkkeltall

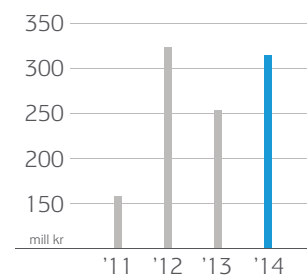
Omsetning pr årsverk

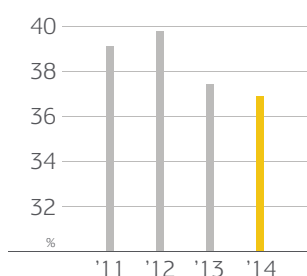
Driftsresultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)

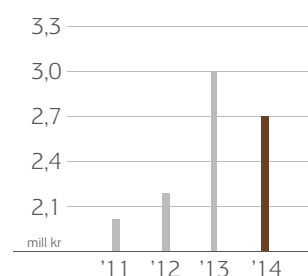
Resultat før etterbetaling / skatt

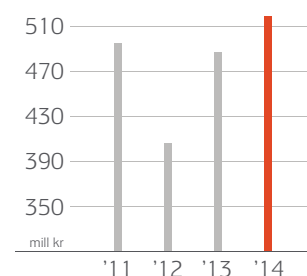
Egenkapitalandel %

Netto rentebærende gjeld / EBITDA

Ytelser utover nettonotering

Tall i millioner kr

	2011	2012	2013	2014
Omsetning	18 133	19 177	20 621	21 994
Omsetning pr. årsverk	3,29	3,49	3,65	3,94
Driftsresultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	846	873	806	976
Driftsresultat (EBIT)	328	403	328	450
Resultat før etterbetaling / skatt	252	339	210	314
Totalkapital	7 878	7 925	8 643	9 344
Egenkapital	3 077	3 142	3 243	3 447
Netto rentebærende gjeld, uten leasingforpliktelser	1 659	1 921	2 433	2 606
Egenkapitalandel %	39,1	39,7	37,5	36,9
Totalkapital rentabilitet %	5,4	5,8	4,5	5,7
Egenkapital rentabilitet %	8,4	10,9	6,6	9,7
Netto rentebærende gjeld uten leasingforpliktelser / EBITDA	2,0	2,2	3,0	2,7
Gjeldsgrad	1,6	1,5	1,7	1,8
Ytelser utover nettonotering uten innfrakt og nødslakt, inkl. etterbetaling	495	412	483	519
Tilført kvantum tonn	259 185	262 090	270 472	273 136
Antall aktive eiere med rettigheter	17 756	17 757	18 208	18 689
Antall utførte årsverk (uten innleide)	5 518	5 487	5 645	5 579
Tilstedeværelse %	91,4	92,3	92,7	92,7
H-verdi	27	30	24	28
Antall skader med fravær	212	242	220	241

Innhold

Nøkkeltall	2
Om Nortura	4
Våre merkevarer	5
Konsernledelsen & organisering	6
Fabrikker	7
Miljø	8
Datterselskaper	9
Tillitsvalgte	10
Konsernstyret	11
Konsernstyrets beretning	12
Resultatregnskapet	23
Balanse	24
Kontantstrøm	26
Noter	27
Revisjonsberetning	46

Nortura SA

Postboks 360 Økern
0513 Oslo

Telefon: 03070
Fax: 73 56 48 00
E-post: firmapost@nortura.no
Web: www.nortura.no

Utgiver: Nortura SA
Informasjonsdirektør: Elin Ytterdahl Tohje
Redaktør: Marit Sandnes
Grafisk design: Even Hovensjø Olsen
Foto: Eva Brænd og Studio B13

Nortura SA er Norges største merkevarerhus innen kjøtt- og eggprodukter, og omsetter for 22 milliarder kroner. Konsernet henter råvarer fra hele landet og har fabrikkvirksomhet i 29 kommuner. I tillegg har konsernet flere hel- og deleide datterselskaper innen beslektet næringsvirksomhet i Norge, Sverige, Danmark og England.

Nortura garanterer norsk verdiskapning fra råvare til merkevare. Formålet er å sikre avsetning for kjøtt og egg, skape verdier for andelseierne ved å sikre tilførsler av råstoff samt slakte, skjære, foredle, utvikle produkter og selge til industri, storkjøkken og detaljister. Nortura driver næringsmiddelvirksomhet på samvirkebasis. Ca. 18 700 egg – og kjøttprodusenter leverer sine råvarer og er aktive eiere med rettigheter. I et samvirke får eierne sin del av resultatet gjennom betalingen de får av råvaren de leverer. Konsernet har ca. 5 550 utførte årsverk og hovedkontor på Løren i Oslo.

For merkevarene Gilde og Prior bruker vi kun kjøtt og egg fra våre egne norske bondegårder spredt over hele landet. Det skal vi fortsette med.

Det ligger et stort ansvar på oss som står bak produktene. Ikke bare har vi en visjon om å inspirere til velsmakende, næringsrike og hyggelige måltider i alle situasjoner og til alle tider. Vi må også skape forutsetninger for en langsiktig utvikling av vår industri – hele veien fra gården og hjem til deg som bryr deg om hva du spiser.

Med vennlig hilsen
Nortura SA

Våre merkevarer

Nortura SA leverer noen av landets fremste merkevarer innen kjøtt og egg.

Gilde-merket har eksistert siden 1964, og er landets ledende merkevare for rødt kjøtt. Gilde har kjøttprodukter av svin, storfe, lam/sau og reinsdyr og dekker alle dagens måltider. Med visjonen "I sentrum av måltidet" ønsker vi å gi deg glede, inspirasjon, trygghet og tidsriktighet. Gilde selger både til dagligvare og storkjøkken. Alle Gildeprodukter produseres utelukkende av norsk kjøtt.

Prior-merket er landets ledende merkevare for kylling, kalkun og egg. Merkevaren ble etablert i 1977. Prior leverer sunne og trygge produkter som gir forbrukerne gode matopplevelser. Prior selger både til dagligvare og storkjøkken. Alle Priorprodukter produseres utelukkende av norsk egg og fjørefekjøtt.

Thulefjord representerer det aller beste fra den levende og mangfoldige nordnorske matkulturen gjennom bruk av nordnorske råvarer og tradisjonsrike nordnorske oppskrifter.

Eldhus er eit merke for eldhusrøyt spekemat og pinnekjøtt. Eldhus blir laga i Evanger. Her held vi dei gamle tradisjonane i hevd og fører vidare ein av dei eldste og finaste mattradisjonane på Vestlandet. Metoden gir perfekt modning og den heilt spesielle smaken.

Terina er Norturas merkevare for hermetikk. Terina har produkter av svin, storfe, lam/sau og kylling. Med visjonen "Gjør god mat enkel å lage" ønsker vi å gi deg god mat på kort tid.

Joika - Norges mest solgte hermetikk siden 1960. Joika oppstod som en idé i etterkrigs-Norge, da langtidsholdbar mat var en viktig premisse i husholdningen. Suksessen til produktet var og er gode kjøttkaker laget av reinsdyrkjøtt i rikelig og god saus. Med reinsdyr som basis var det naturlig at navnet på produktet og designet ble oppfattet som samisk, derav navnet Joika.

Konsernledelsen

Arne Kristian Kolberg (46)
Konsernsjef

Harald Ullevoldsæter (51)
Konserndirektør
Nortura Økonomi, finans & IKT

Egil Olsvik (57)
Visekonsernsjef
Nortura Fjørfe & egg

Tor Aamot (60)
Konserndirektør
Nortura Human Resources

Lisbeth Svendsen (50)
Konserndirektør
Nortura Produksjon

Kjell S. Rakkenes (44)
Konserndirektør
Nortura Merkevarerbygging & kommunikasjon

Hans Thorn Wittussen (50)
Konserndirektør
Nortura Råvare & medlem

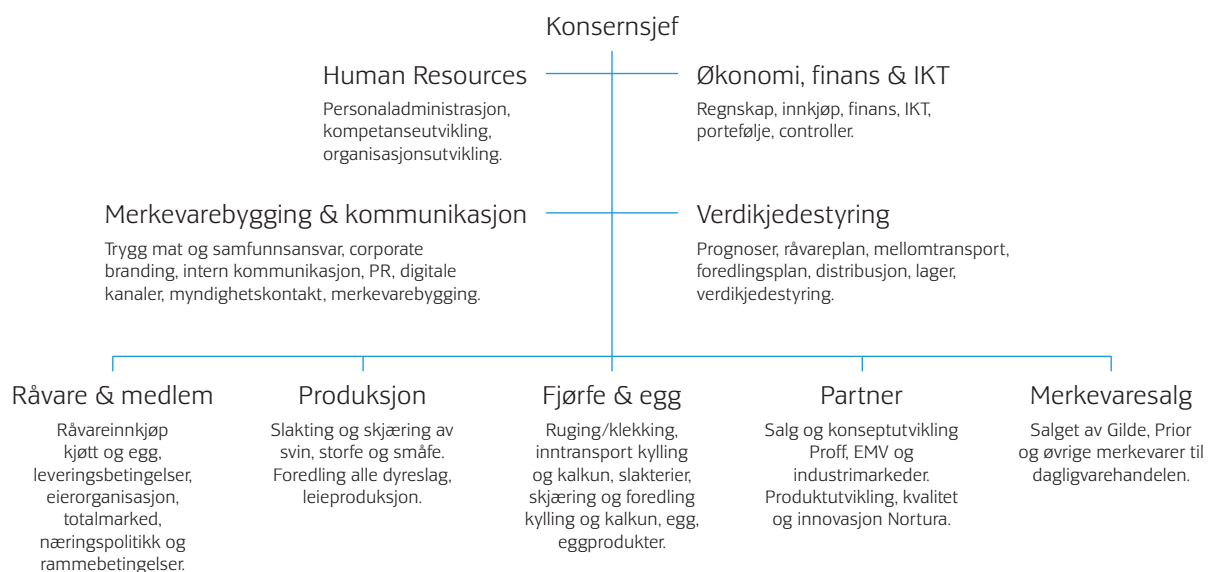
Torleif Bjella (58)
Konserndirektør
Nortura Partner

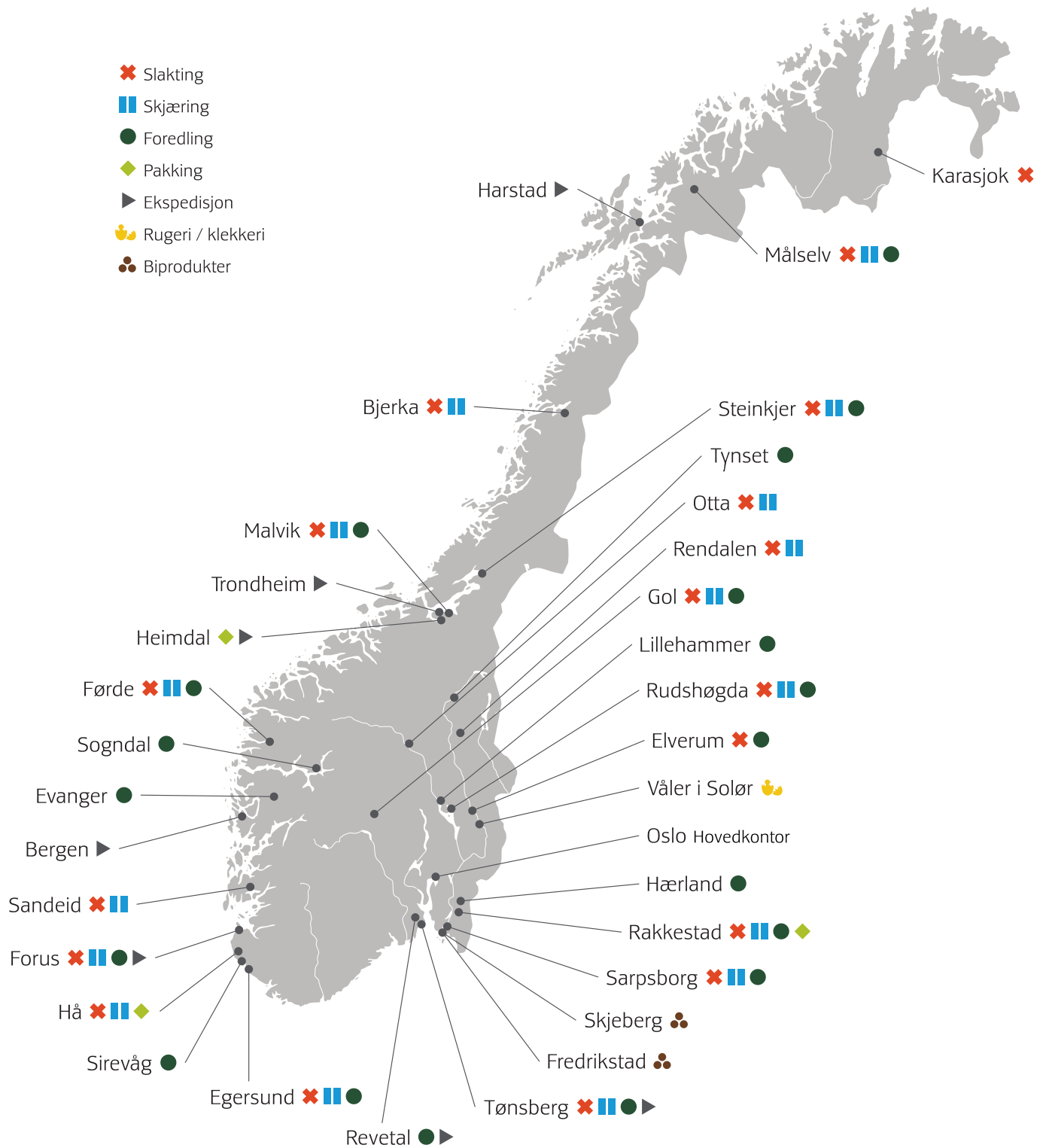
Erling Geir Iversen (50)
Konserndirektør
Nortura Verdikjedestyring

Robert Bekkhus (36)
Konserndirektør
Nortura Merkevarer salg

Norturas fabrikker

Vann- og avløp (m ³ /tonn)	2012	2013	2014
Vann	4,71	4,74	4,86
Avløp	4,18	4,02	4,23

Energibruk (kWh/tonn veid)	2012	2013	2014
Fjernvarme	29	34	29
Olje	47	41	37
El. Kraft	398	392	395
Propan / gass	84	90	85
Totalt	558	558	546

Miljømålsetning

Norturas mål er at aktiviteten ved våre fabrikker i minst mulig grad skal påvirke det ytre.

Materialforbruk og gjenvinning

Emballasjebruken i Nortura utgjør totalt 11 269 tonn. Fordeling mellom de ulike emballasjetypene var fiber 5 161 tonn, laminater og monoplast 4 775 tonn og skåler 978 tonn. Resterende er metaller.

Det er forventet en videre øking (fra 2013 til 2014 er økingen på 261 tonn) i bruk av fiberbasert emballasje i kommende år. Dette da våre største kunder ønsker produkter levert i pappemballasje i stedet for i flerbruk plastkasser som i dag.

Det er strenge krav til hva slags materialer som kan brukes til å pakke matvarer. Overflaten på emballasje som kan komme i kontakt med matvarer skal ikke være produsert av resirkulert materiale. Produsenter benytter likevel resirkulert materiale i vår emballasje. Som eksempel kan nevnes midtsjikt i bølgepapp og midtsjiktet i PET-skåler (polyester). Dette er deler av emballasjen som ikke kommer i direkte kontakt med våre produkter og kan derfor fullt ut forsvares ut fra et mattrygghetsspektiv.

Vi er medlem av Grønt Punkt Norge som representerer næringslivets eget system for innsamling og gjenvinning av brukt emballasje. Vi betaler emballasjevederlag for all emballasje som følger varene våre.

Energiforbruk og utslipp av CO₂ – Nortura Produksjon

Norturas energiforbruk var i 2014 på totalt 331 (337) GWh. Dette er en nedgang på 6 GWh. Det er i tallene inntatt produksjon som foretas av egne selskaper i våre lokaler og dermed også gir økt veid produksjon i indeksene.

Energieffektiviteten ble målt til 546 (558) kWh pr tonn produsert kjøtt. Tabellen viser utviklingen de tre siste årene.

Fabrikkene på Otta, Forus, Tønsberg og Hå er de som har redusert sitt spesifikke energibruk mest i løpet av 2014. Nortura Sandeid holder nivået fra 2013 og viser at innsatsen i 2013 ikke var forgjeves. Lavest spesifikt forbruk av de integrerte fabrikkene er fortsatt Rudshøgda med 404 kWh/tonn veid produkt.

Hærland har startet opp med slakting. Foredlingen vil følge våren 2015. Det er forventet en betydelig bedring av energieffektiviteten på Hærland når fabrikken i full drift.

Totalt slapp Norturas fabrikker ut 17 931 (18 935) tonn CO₂ i 2014. Dette er en nedgang som i stor grad skyldes økt bruk av elektriske kjeler. I beregningen av CO₂ er også bidrag fra Norsk Elkraft inkludert. Fordeling av energikildene som benyttes i våre fabrikker er vist i tabellen.

Miljøtiltak, vannforbruk og kjemikalier

Alt vann som benyttes i næringsmiddelindustrien må være av drikkevannskvalitet. Vannforbruket i 2014 var på 2,86 (2,86) millioner m³. Dette er på samme nivå som i 2013.

Renseanlegget ved Egersund er startet opp. Etter en kort periode med utfordringer under oppstarten er det nå stabil drift. De vilkår som Fylkesmannen har satt overholdes. Dialogen med det kommunale renseanlegget er god.

Fabrikkene på Forus og i Sandeid har i 2014 fått nye tillatelser. Begge disse stiller strenge krav. For Sandeid utløser kravene tiltak med utbedring av de rensesiltak som vi allerede har og/eller nybygging. Planlegging av dette er allerede startet.

Nortura Hå har lenge hatt en pågående prosess vedrørende sitt utslipp. Fylkesmannen har signalisert at det vil komme en ny tillatelse tidlig i 2015 med korte frister for gjennomføring av nødvendige tiltak slik at kravene blir overholdt.

En løsning på luktutfordringene ved fabrikkene på Forus er blitt noe forsinket grunnet leverandør av utstyret. Prosjektet vil bli sluttført tidlig i 2015. Vi vil etter slutføringen foreta kartlegging av lukt ut fra de krav som Fylkesmannen stiller.

Det arbeides systematisk ute på fabrikkene med å gjennomføre fareanalyser på kjemikalier som benyttes. Det er utført fareanalyser på alle kjemikalier som er kreftfremkallende, mutagene og reproduksjonsskadelige.

Datterselskaper

Norilia AS

Omsetning 523,0 mill. kr.

Antall utførte årsverk 42

Eierandel 100 %

Norilia er et heleid datterselskap til Nortura. Aktiviteten til Norilia er basert på tilleggsprodukter fra slakting og nedskjæring på alle dyreslag. Norilia har egen virksomhet på hud, skinn, naturtarm, ull, råstoff til dyrefôr og noen eksportprodukter til mat. Rundt 70 % av salget er eksporthandel og de viktigste markedene er i Europa og Asia. Hovedkontoret er i Oslo.

Norsk Hundefôr AS

Omsetning 96,8 mill. kr.

Antall utførte årsverk 18

Eierandel 100 %

Driver produksjon og salg av hundefôr. Hovedkontoret er i Sirevåg.

Norsk Protein AS

Omsetning 347,9 mill. kr.

Antall utførte årsverk 63

Eierandel 75 %

Viderefedler biprodukter fra slakterier og skjærebedifter, kassater og døde dyr. Hovedkontoret ligger på Hamar.

Fjordkjøkken AS

Omsetning 342,5 mill. kr.

Antall utførte årsverk 98

Eierandel 56,5 %

Driver middagsproduksjon for merkevaren Fjordland. Hovedkontoret ligger på Varhaug i Rogaland.

Matiq AS

Omsetning 239,7 mill. kr.

Antall utførte årsverk 100

Eierandel 100 %

Leverandør av konsernets IT-tjenester. Hovedkontoret ligger i Trondheim.

NoriDane Foods AS (DAN)

Omsetning 1 058,9 mill. kr.

Antall utførte årsverk 16

Eies 100 % av NoriDane Foods AS (NOR)

Driver internasjonal handel med kjøttvarer. Hovedkontoret er i København, med avdelingskontorer i Oslo, Polen og Ungarn.

Norfersk AS

Omsetning 1 007,7 mill. kr.

Antall utførte årsverk 98

Eierandel 100 %

Norfersk AS er utviklet av Nortura og NorgesGruppen for eksklusivt å betjene Meny, Spar og Kiwi med førsteklasses produkter av storfe, svin og lam. Norfersk startet leveranser 3. september 2012.

Curtis Wool Direct Ltd

Omsetning 586,7 mill. kr.

Antall utførte årsverk 114

Eierandel 87,5 %

Driver internasjonal handel med ull. Hovedkontoret ligger i Bingley, UK..

Øvrige datterselskaper

Scandinavian Poultry Research AS	51,0 %
Norsk Dyremat AS	76,7 %
Karasjok Slakteeiendom AS	66,0 %
Nortura Hærland Eiendom KS	89,9 %
Hå Rugeri	51,0 %
NoriDane Foods AS (NOR)	70,0 %
Prima Slakt AS	100,0 %

Se note 11 for ytterligere informasjon.

Konsernstyret Nortura SA

Eiervalgte

- Sveinung Svebestad, Kyrkjevn. 58, 4327 Sandnes, styreleder
- Kari Redse Håskjold, Mork, 6100 Volda, nestleder
- Kjersti Hoff, Høgholen, 2340 Løten
- Teig Madsen, Oldra, 9415 Harstad
- Bente Roer, Nedre-Roer, 1580 Rygge
- Sverre Lang Ree, Bøverstad, 2335 Stange
- Robert Søndrål, Øvre Holsvegen, 3576 Hol
- Inger Lise Aarrestad Rettedal, Mosterøyveien 802, 4156 Mosterøy
- Oddveig Gikling-Bjørnå, Fale, 6612 Grøa (fra juni 2014 etter at Lars Petter Bartnes ble valgt til leder i Norges Bondelag og gikk ut av styret.)

Ansattvalgte

- Ken-Ove Sletthaug, Nortura Forus
- Viggo Sennesvik, Nortura Bodø
- Live Major, Nortura Rakkestad
- Trond Andersen, Nortura Løren
- Jorunn S. Egeland, Nortura Forus/Kenneth Johansen, Nortura Sarpsborg

Konsernråd

- Håvard Ringnes, Fladby, 2040 Kløfta, ordfører
- Roy Erik Hetland, Hetland Nordre, 5584 Bjøa, varaordfører
- Beate Menes Didriksen, Vahrveien 64, 3160 Stokke
- Ole Johannes Egeland, Olavsrud, Torudvn. 89, 1820 Spydeberg
- Johan Narum, Torgundrud, 2487 Kolbu
- Ole Næss, Bilden, Aschimlinna 44, 2760 Brandbu
- Olav Røysland, Vollvn. 52, 4354 Voll
- Ivar Kvinlaug, 4480 Kvinesdal
- Paul Sindre Vedeld, 6141 Rovde
- Even Øyri, Soldalsvegen 30, 5610 Øystese
- Ragnar Omli, Omli Nede, 7760 Snåsa
- Arnt Ove Løvås, Gamle Kongevei 101, 7224 Melhus
- Bernt Mikalsen, Vik, 9475 Borkenes
- Pål Ove Wika, Svenningdal, 8680 Trofors

I tillegg består konsernrådet av konsernstyret, lederne av fagutvalgene som har talerett, kontrollkomiteens leder og leder og nestleder i valgkomiteen som har møterett.

Kontrollkomiteen

- Terje Rømmen, 7168 Lysøysundet, leder
- Odd Gunnar Mosen, Karlstadgt. 6, 0553 Oslo
- Liv-Julie Wågan, Sandvåg, 8920 Sømna

Valgkomiteen

- Terje Amundsen, Hjellegård, 2910 Aurdal, leder
- Elisabeth Kallevik Nesheim, Tønheim, 5578 Nedre Vats, nestleder
- Else Norheim, Åsarveien 17, 8400 Sortland
- Ivar Kvinlaug, 4480 Kvinesdal
- Kjetil Larsgard, Larsgård, 3577 Hovet
- Arne Magnus Aasen, Aspa, 6670 Øydegard

Fagutvalgene

Fagutvalg gris

- Nils Henry Haugen, Furustadvn. 3232 Sandefjord
- Ole Næss, 2760 Brandbu
- Lidvin Hage, 6797 Utvik
- Merete Sund, Vik, 8920 Sømna
- Tore Johan Sandvik, Stein, 7856 Jøa
- Jon Leif H. Eikaas, Sommerveien 35, 4640 Søgne

Fagutvalg storfe

- Jan Erik Fløtre, 6826 Byrkjelo
- Hans Amund Braastad, Braastad Nordre, 2634 Fåvang
- Morten Fredriksen, Loppesvoll, 9151 Storslett
- Torkild Valle, Valle, 6408 Aureosen
- Finn Hognestad, Gardshaugvegen 44, 4053 Ræge
- Håkon Blakkisrud, Blakkisrud, 2080 Eidsvoll
- Erlend Røhnebæk, Vestre Solørveg 880, 2219 Brandval

Fagutvalg småfe

- Audun Meland, Meland, 4596 Eiken
- Kristin Bakke Lajord, Syndinvegen 84, 2975 Vang i Valdres
- Ragnhild Engan, 8260 Innhavet
- Ragnar Valstad, Brandåsen, 7600 Levanger
- Reidar Kallestad, Keilegavlsvg. 15, 5953 Fønnes
- Jon Lilleslett, Strøm, 3577 Hovet

Fagutvalg egg

- Anne Lise Kindingstad, Kindingstad, 4160 Finnøy
- Gunnar H. Li, Valenvegen 308, 3800 Bø
- Svein Slåttsveen, Bekkarfjord, 9740 Lebesby
- Frøde Haugland, Stigemskog, 7711 Steinkjer
- Jan Roy Eide, Eidesvegen 30, 5620 Tørvikbygd
- Jon E. Høystad, Høystad Gård, 2630 Ringeby

Fagutvalg fjørfekjøtt

- Ole Johannes Egeland,Olavsrud, Torudvn. 89, 1820 Spydeberg
- Halvor Oustad, Brynsveien 281, 2344 Ilseeng
- Arnt Ove Løvås, Gamle kongevei 101, 7224 Melhus
- Svein Helge Lærdal, Stølvn., 5585 Sandeid
- Åge Andre Brømnes, Brømnesveien 41, 4849 Arendal
- Terje Hagen, Gjerdrum Vestgaarden, 2436 Våler
- Øystein Mysen, Grønnsundveien 63, 1880 Eidsberg

Årsmøteutsendingene april 2014

- Håvard Ringnes, Fladby, 2040 Kløfta, ordfører
- Roy Erik Hetland, Hetland Nordre, 5584 Bjøa, varaordfører

Ru Nord-Norge

- Ola Johansen, Kobbfoss, 9925 Svanvik
- Morten Fredriksen, Loppesvoll, 9151 Storslett
- Bernt M. Mikalsen, Vik, 9475 Borkenes
- Ragnhild Engan, 8260 Innhavet
- Endre Østbø, Skei, 8820 Dønna
- Merethe Sund, Vik, 8920 Sømna
- Pål Ove Wika, Svenningdal, 8680 Trofors

Ru Midt-Norge

- Tore Johan Sandvik, Stein, 7856 Jøa
- Ragnar Almaas Omli, Omli Nedre, 7760 Snåsa
- Bente Bjerkeset Solenes, Bjerkeset, 6631 Batnfjordsø
- Frøde Haugland, Stigemsvegen 55, 7711 Steinkjer
- Jørgen Erik Baumfelder, Leksdalsvegen 929, 7656 Verdal
- Ragnar Valstad, Brandåsen,7608 Levanger
- Arnt Ove Løvås, Øysand, 7224 Melhus
- Kolbjørn Frøseth, Myrsundveien 28, 7074 Spongdal
- Siri Fossum, 7288 Soknedal
- Bård Tore Bemtsen, Nordskogen, 7391 Rennebu
- Bjørn Svorkdal, Flatvad, 7327 Svorkmo
- Aud Dagmar Ramdal, Rokhaug, 7120 Leksvik
- Ole Sigbjørn Iversen, Olsrud, 6570 Smøla
- Oddveig Gikling-Bjørnå, Fale, 6612 Grøa
- Torkild Valle, Valle, 6408 Aureosen

Ru Vest

- Bjarte Myren, Ikjefjord, 5962 Bjørdal
- Paul Sindre Vedeld, Vedeld, 6141 Rovde
- Odd Bjarne Bjørdal, Bjørdal, 6150 Ørsta
- Lidvin Hage, 6797 Utvik
- Jan Erik Fløtre, 6826 Byrkjelo
- Ingrid Hellwege Haveland, Haveland 53, 5966 Eivindvik
- Eldrid Grønberg, Låvi 38, 5745 Aurland
- Reidar Kallestad, Keilegavlsvegen 15, 5953 Fønnes
- Guro Sofie Gjelland, Herresvegen 34, 5708 Voss
- Jan Roy Eide, Eidesvegen 30, 5620 Tørvikbygd
- Even Øyri, Soldalsvegen 30, 5610 Øystese
- Clara Hveem, Nedre Sæbø 58, 5454 Sæbøvik
- Svein Helge Lærdal, Stølteien, 5585 Sandeid
- Erling Lønning, Heskjadalen 803, 5570 Aksdal

Ru Agro

- Bjørn Laugland, Nesland, 4130 Hjelmeland
- Olav Røysland, Vollveien 52, 4354 Voll
- Anne Karin Grødeland, Grødelandsveien 292, 4343 Orre
- Hans Jr. Aanestad, Opstadvegen 481, 4360 Varhaug
- Sigurd Høyland, Rimestad 32, 4365 Nærbo
- Sigmund Rangen, Ånestadveien 270, 4360 Varhaug
- Martin Mæland, Kyrkjevegen 365, 4362 Vigrestad
- Finn Hognestad, Gardshaugveien 44, 4053 Ræge
- Anne Lise Kindingstad, Kindingstad, 4160 Finnøy
- Ivar Kvinlaug, Åsemoen, 4480 Kvinesdal
- Tor Arne Frivold, Toftesveien 67, 4516 Mandal
- Jon Leif H. Eikaas, Sommerveien 35, 4640 Søgne
- Audun Meland, Meland, 4596 Eiken
- Åge Andre Brømnes, Brømnesveien 41, 4849 Arendal

Ru Øst

- Gunnar H. Li, Valenvegen 308, 3800 Bø i Telemark
- Hans O. Erikstein, Skoevegen 4, 3800 Bø i Telemark
- Hilda Vaa, Vehud, 3890 Vinje
- Ottar Flatland, Flatdalsbyen 6, 3841 Flatdal
- Ole Reino Tala, Askhaugveien 40, 3170 Sem
- Beate Menes Didriksen, Vahrveien 64, 3160 Stokke
- Nils Henry Haugen, Furustadveien 180, 3232 Sandefjord
- Jon Lilleslett, Strøm, 3577 Hovet
- Hans Martin Gran, Kjeldåsgata 19, 3070 Sande
- Thor Harald Bjøner, Strømfossveien 437, 1890 Rakkestad
- Øystein Mysen, Grønnsundveien 63, 1880 Eidsberg
- Ole Johs. Egeland, Torudveien 89, 1820 Spydeberg
- Dag Søbø, Skiveien 51, 1816 Skiptvet
- Håkon Blakkisrud, Blakkisrud, 2080 Eidsvoll
- Lars Egil Lauten, Nafstad, 2040 Kløfta

RU Innlandet

- Terje Hagen, Rudsvegen 491, 2436 Våler
- Børre Rogstadkjernet, Sagene Ring 332, 2410 Hernes
- Stein Rønjus Hålien, Tyinvegen 2950, 2967 Lomen
- Even Erlien, Orvos, 7374 Røros
- Magne Svenkerud, Ansetvegen 201, 2324 Vang på Hedmark
- Arne Elias Østerås, Galgumveien 64, 2344 Ilseeng
- Ingeborg Tønseth, Byhagan 123, 2345 Ådalsbruk
- Per Ole Røste, Helgøyvegen 1149, 2350 Nes på Hedmark
- Ole Simen Baldishol, Baldisholvegen 116, 2350 Nes på Hedmark
- Hans Amund Braastad, Fåvangvegen 611, 2634 Fåvang
- Jon E. Høystad, Høystadvegen 173, 2630 Ringeby
- Kristin Bakke Lajord, Syndinvegen 84, 2975 Vang i Valdres
- Johan Narum, Torgnurudgutua 30, 2847 Kolbu
- Ingeborg Hensrud, Greftegreffveien 17, 3520 Jevnaker
- Ole Næss, Aschimlinna 44, 2760 Brandbu

Ansattvalgte

Område Nord

- Rune Heim, Myrmannsveien 12, 7088 Heimdal
- Geir Bjørklund, Takeivdal, 9321 Moen
- Dag Vidar Martinsen, Bergplassveien 9, 7710 Sparbu
- Ann Iren Karlsen, Øverteigen 1A, 9404 Harstad

Område Vest

- Merete Børke Alpen, Alpen, 6858 Fardal
- Bjarte Hundebakke, Korsavegen 20, 6800 Førde
- Olav Osaland, 5582 Ølensvåg
- Ole Vindenes, Hamre, 5281 Vælestrandsfossen

Område Øst

- Ann Kristin Kvaløysund, Viggos vei 6, 3122 Tønsberg
- Bjørn Moastuen, Linvikshaugen 12, 2634 Fåvang
- Geir Olsen, Tønvegen 80, 3550 Gol
- Kai Grøndal, Øvre Rendal, 2485 Rendalen

Område Prior

- Tove Berit Berg, Knausveien 51, 3121 Nøtterøy
- Robert Rødsdalen, Odins veg 15 A, 2409 Elverum
- Terje Myrvold, Vestre Gjesåsvæg 423, 2280 Gjesåsen
- Joan Santos, Moreneveien 21, 1890 Rakkestad

LO

- Irene Åstveit, Selvikveien 61, 5106 Øvre Ervik
- Inge Vaule, Gamle Postvei 43, 4313 Sandnes
- Harald Berge, Elgveien 16, 4323 Sandnes
- Unni Grødeland, Bølla 13, 4365 Nærbo

YS

- Astrid Stai, Helgøyveien 1230, 2350 Nes på Hedemark
- Bjørn Gunnar Stalsberg, Fauskerudvegen 28, 2390 Moelv
- Erik Bergseng, Bergsengveien 50, 2372 Brøttum
- Torbjørn Fevang, Smidsrødveien 177H, 3140 Nøtterøy

Norturas konsernstyre 2014

Styreleder
Sveinung Svebestad (54)

Fra Sandnes i Rogaland.
Styremedlem fra 2006.
Styreleder fra 2008.
Driver med svineproduksjon.

Nestleder
Kari Redse Håskjold (55)

Fra Volda i Møre og Romsdal.
Styremedlem siden 2008.
Styrets nestleder fra 2012.
Driver produksjon av storfe.

Bente Roer (54)

Fra Rygge i Østfold.
Styremedlem siden 2013.
Driver med kylling, korn, grønnsaker- og potetproduksjon.

Inger Lise Aarrestad Rettedal (39)

Fra Rennesøy i Rogaland.
Styremedlem siden 2014.
Driver med sau og slaktegrisproduksjon og har utviklet varemerket Klostergarden.

Kjersti Hoff (52)

Fra Løten i Hedmark.
Styremedlem siden 2008.
Driver økologisk melke- og kjøttproduksjon.

Oddveig Gikling-Bjørnå (39)

Fra Sunndal i Møre og Romsdal.
Styremedlem siden 2014.
Driver storfekjøttproduksjon på ammeku og innkjøpt kalv og har også litt eggproduksjon.

Robert Søndrål (48)

Fra Hol i Buskerud.
Styremedlem siden 2013.
Driver med sau.

Sverre A. Lang-Ree (45)

Fra Stange i Hedmark.
Styremedlem siden 2013.
Driver med produksjon av slaktegris til Santa Kristina spekeskinker, konvensjonell og økologisk kornproduksjon samt økologisk grønnsak- og potetproduksjon.

Teig Madsen (52)

Fra Harstad i Troms.
Vararepresentant i konsernstyret siden 2006.
Styremedlem fra 2008.
Driver med småfe og egg.

Jorunn Egeland (54)

Fra Sandnes i Rogaland.
Styremedlem siden 2014.
Ansatt ved Nortura Forus.

Ken Ove Sletthaug (52)

Fra Sandnes i Rogaland.
Styremedlem siden 2006.
Ansatt ved Nortura Forus.

Live Major (49)

Fra Rakkestad i Østfold.
Styremedlem siden 2011.
Ansatt ved fabrikken i Rakkestad.
Hovedtillitsvalgt - NNN, Fjørfeområdet.

Trond Andersen (44)

Fra Lørenskog i Akershus.
Styremedlem siden 2012.
Hovedtillitsvalgt for YS.
Ansatt ved Nortura salg.

Viggo Sennesvik (55)

Fra Bodø i Nordland.
Styremedlem siden 2011.
Ansatt ved Nortura Bodø.

Viktige grep styrker Norturas framtidige markedsposisjon

Nortura hadde i 2014 en høy omsetningsvekst og en positiv kostnadsutvikling. Samlet sett øker Nortura driftsresultatet med 37 prosent.

Resultatutvikling

Konsernets driftsinntekter ble 22,0 milliarder kroner i 2014. Dette tilsvarer en vekst på 1,6 milliarder kroner, eller 8,1 prosent. Historisk sett er dette meget høyt. Det er betydelig vekst knyttet til kjøttpakkesenteret (Norfersk), salg til kjedenes egne merker, salg til storkjøkkenmarkedet og til industrikunder. Merkevarer virksamheten har en inntektsreduksjon på 4 prosent som må sees i sammenheng med etablering av Norfersk.

Driftsresultatet (EBIT) i 2014 ble 450 millioner kroner, noe som tilsvarer en vekst på 122 millioner kroner eller 37 prosent. Driftsmarginen for 2014 ble 2,0 prosent, hvilket er en økning på 0,4 prosentpoeng sammenlignet med 2013. Inntektsvekst kombinert med reduserte personalkostnader forklarer resultatutviklingen.

Markedsutvikling

Konsolideringen i dagligvarehandelen fortsetter. I 2014 tok utviklingen en ny retning da Norgesgruppen og ICA varslet at de hadde til hensikt å innlede et forpliktende samarbeid på innkjøpssiden, for å kunne stå sterkere i forhandlinger med leverandørene. Konkurransetilsynets behandling av saken førte til at avtalen ikke ble gjennomført. Senere kunngjorde Coop Norge og ICA Norge at de hadde inngått avtale om at Coop kjøper hele ICAs dagligvarevirksomhet i Norge. Avtalen omfatter 552 butikker, deriblant Rimi, ICA Supermarked og Matkroken.

Nortura følger nøye utviklingen og er bekymret for stadig færre aktører i siste del av matvarekjeden. Færre dagligvarekjeder vil føre til redusert mangfold i butikkhyllene.

Kjedene har i løpet av 2014 økt satsingen på EMV (egne merkevarer), som nå også omfatter det såkalte standardsegmentet. Dette segmentet er kjerneposisjonene til Norturas merkevarer. Kjedene har på mange områder byttet ut og supplert Norturas merkevarer med sine egne produkter. Til tross for at forbrukerpreferansene til Gilde og Prior holder seg på et meget høyt nivå, førte veksten i EMV til at Gildes og Priors markedsandeler fortsatte å falle. Samlet markedsandel for Gilde og Prior var 38,1 prosent.

Satsing på merkevarer vil fortsatt være en bærende strategi for Nortura, og det er igangsatt arbeid med nye merkevarerstrategier for Gilde og Prior. Formålet er å styrke merkevarene, stoppe fallet i markedsandeler og legge grunnlag for lønnsom vekst. Gilde og Prior er fortsatt forbrukernes prioriterte merkevarer innenfor kjøtt og egg. Nortura skal intensivere arbeidet framover for å bevare og utvikle den posisjonen.

Industriell utvikling «Nye Hærland»

Konsernstyret vedtok i desember 2011 å etablere en ny lønnsom fjørefestruktur. Vedtaket medførte en utbygging av Nortura Hærland, avvikling av Nortura Rakkestad og en reduksjon i slaktning og spesialisering ved Nortura Elverum. Utbyggingen har fulgt de vedtatte tidsplaner. I 2014 har det vært en trinnsvis oppstart av de industrielle aktivitetene på Hærland. I februar ble nye kassetyper tatt i bruk for å samordne den automatiske utekspederingen med Norfersk. I november ble den nye produksjonshallen for skjæring, filetering og pakking tatt i bruk. I desember

startet slaktning av kylling, samtidig som kyllingslaktingen ved Nortura Rakkestad ble avviklet. Gjenstående aktiviteter er overføring av kalkunslaktning fra Nortura Rakkestad i februar 2015 og flytting av grilling fra Nortura Lillehammer sommeren 2015. Utbyggingen av «Nye Hærland» er en sentral del for å effektivisere hele kylling- og kalkunsektoren i Nortura. Anlegget bidrar til en moderne og kostnadseffektiv industristruktur bygd på online-produksjon og ekspedisjon.

Industristruktur rødt kjøtt (HIRK)

Styret vedtok i juni 2013 å utrede en «Helhetlig Industristruktur for Rødt Kjøtt» (HIRK). Malen for arbeidet bygger på tilsvarende arbeid for egg og kylling/kalkun som ble gjennomført noen år tidligere, samt strukturendringer i Gilde før fusjonen med Prior. Hele virksomhetsområdet innen rødt kjøtt (slaktning, skjæring, foredling og ekspedisjon) ble gjennomgått. Målet var å få et helhetlig grunnlag for å etablere en robust, kostnadseffektiv og framtidsrettet industristruktur for rødt kjøtt/foredling. Utredningen ble lagt fram i mars 2014 og dannet grunnlag for blant annet vedtaket om avvikling av Rendalen, avvikling av slaktning i Sarpsborg, avvikling av storfleslaktning i Tønsberg og etablering av en ny industristruktur i sørvest gjennom oppkjøp og samarbeid med Prima. HIRK-utredningen er blitt videreført i delutredninger innenfor ekspedisjon og foredling. Beslutninger om strukturelle tiltak og investeringer vil bli fulgt opp i 2015 med utgangspunkt i HIRK-rapporten og andre utredninger.

Avtalen med Prima

I 2014 ble avtalen med Prima godkjent av Konkurransetilsynet og underskrevet. Avtalen sikrer den innenlandske konkurransen på kort sikt, samtidig som det blir mulig å realisere et prosjekt som vil effektivisere

slakte- og skjærevirksomheten på Sør-Vestlandet. Det er store skalafordeler forbundet med slakting og skjæring. Utenlandsk kjøttindustri tar ut store effektivitetsgevinster som følge av sin størrelse. Denne delen av verdikjeden er ikke differensierende for konkurransen i sluttmarkedet. En sammenslåing av slakte- og skjærevirksomheten vil derfor bety lavere enhetskostnader og økt effektivitet, uten at det endrer konkurransebildet i sluttmarkedet. I et langsiktig perspektiv er norsk kjøttproduksjon helt avhengig av en effektiv og konkurransedyktig innenlands kjøttindustri. Avtalen gir muligheter til å gjennomføre et større industrielt skift i Sør-Vest.

Avtalen med Prima vil også legge grunnlaget for bygging av et nytt og moderne anlegg for Sør-Vestlandet på Kviamarka i Hå kommune.

Den avtalte foretakssammenslutningen som ble meldt til Konkurransetilsynet i mai 2014, innebar at Nortura skulle overta hele slaktevirksomheten og 50 prosent av nedskjæringsvirksomheten til Prima Gruppen. Konkurransetilsynet ønsket en grundig vurdering av foretakssammenslutningen på bakgrunn av bekymring for konkurransekraften i markedet for salg av stykket/skåret vare til foredlingsindustrien i Norge, og for styrken til Prima Gruppens rett til avtalt varestrøm.

I oktober valgte Nortura og Prima Gruppen å endre på transaksjonen slik at nedskjæringsvirksomheten ikke ble en del av foretakssammenslutningen. Nortura reduserte sin eierandel i nedskjæringsvirksomheten (NorPri AS) fra opprinnelig 50 til 49 prosent. Videre forpliktet Nortura seg til blant annet å ikke endre de delene av avtalen som sikrer Prima Gruppens rett til avtalt varestrøm, uten forhåndsgodkjenning fra Konkurransetilsynet. Konkurransetilsynet godkjente transaksjonen.

Overtakelsen skjedde 31. oktober 2014. Allerede 3. november ble all storfleslakting for Prima Slakt utført ved Norturas fabrikk i Egersund og fra 17. november ble all slakting av gris utført ved Norturas fabrikk på Forus. Samtidig ble slakterivirksomheten på fabrikken på Kviamarka stengt, og fristilt utstyr ble disponert til bruk på andre Nortura-fabrikker.

Norfersk

I september 2013 vedtok styret å si opp Norfersk-avtalen mellom Nortura og NorgesGruppen fra 2011. Samtidig inviterte Nortura til reforhandling av avtalen for å styrke økonomien og

bedre samhandlingen mellom partene. Etter forhandlinger i løpet av året inngikk Nortura og NorgesGruppen en ny og framtidsrettet avtale i oktober 2014. Parallelt med forhandlingene har det foregått en betydelig utvikling av Norfersk og samhandlingen med ASKO og NorgesGruppens butikker (Kiwi, Spar, Meny). Den nye avtalen gir grunnlag for styrket økonomi i Norfersk. Avtalen vil gi bedre samhandling om råvarer og den har mer sammenfallende incitament for effektiv og lønnsom samhandling som styrker begge parter. Avtaleverket er betydelig forenklet med avklarte juridiske og økonomiske rettigheter mellom partene.

For Nortura representerer Norfersk-samarbeidet en sentral aktivitet i samhandlingen med NorgesGruppen, og er viktig for avsetningen av råvarer. Samhandlingen mellom Norgesgruppen og Nortura omfatter betydelige volumer og beløp, både når det gjelder Norfersk, Gilde og Prior innenfor dagligvare og Proff innenfor storhusholdning.

Ny konsernstrategi for 2015-2017

Styret og administrasjonen har gjennom 2014 arbeidet med en ny konsernstrategi for perioden 2015-2017. Hensikten er å legge grunnlag for en sterkere lønnsomhetsutvikling for konsernet i strategiperioden.

Nortura har ansatte med god kompetanse og lang fartstid, men driften er preget av lave marginer.

Konkurransen i Norturas markeder fortsetter å øke. Dagligvarehandelen ønsker selv å utvikle egne merkevarer innen Norturas kjerneområder, og etableringen av nye konkurrenter og konstellasjoner fører til et stadig mer sammensatt og utfordrende konkurransebilde.

Til tross for denne utviklingen har selskapet klart å opprettholde og til en viss grad øke resultatene de senere år. Dette henger i stor grad sammen med effektivisering og rasjonalisering av egen produksjonsstruktur. Her er det nå vesentlig færre muligheter framover.

Verdiskapingen for Nortura må skje både gjennom merkevarer, men også «varesalg» og plussprodukter. Løpende volum og salg av hele dyret gjør det ikke mulig å satse utelukkende på merkevarer.

Merkevarene vil imidlertid ha første prioritet i strategiperioden. Mer kundetilpassede løsninger og eventuelt EMV vil bli tilbudt for mer generiske

kategorier, og eventuelt i kategorier hvor man klarer å differensiere forbrukernes opplevde kvalitet fra merkevarene.

Det er etablert klare kvantitative mål for perioden 2015-17. Hovedmålet er styrking av lønnsomheten, ikke først og fremst omsetningsvekst.

Dette vil fordre både sterk inntektsvekst og stort trykk på kostnadsforbedringer i hele verdikjeden. Hovedinnretningen i strategien er en sterkere fokusering og rendyrking av våre tre inntjeningsmodeller: Merkevarer, varesalg og plussprodukter. Kostnadsforbedringene må tredobles fra dagens nivå, hvilket betyr at tiltakene må endres vesentlig.

Mange sentrale avklaringer er ennå ikke foretatt. Det vil bli igangsatt åtte strategiske konsernprosjekter og ti «linjeprosjekter» i perioden, som skal sørge for at den nye strategien realiseres.

Det legges opp til meget tett oppfølging av prestasjoner i forhold til måloppnåelse og av prosjektporteføljen og forretningsområdene.

Eierstyring

Nortura er eid av stolte norske bønder over hele landet. Norske bønder og norske kvalitetsråvarer sørger for at Nortura innfrir sin visjon om å «Inspirere til alle tiders mat». Nortura er et samvirkeforetak (SA). Eierstyring og ledelse av selskapet baseres på vedtekter, instruksjoner og styrings- og rapporteringssystemer. Dette sikrer at lovverk, standarder og egne etiske retningslinjer blir etterlevd. Det er etablert klar rolle- og ansvarsdeling mellom ulike organer i konsernet.

Konsernstyret består av 14 medlemmer, hvorav ni representerer eierne og fem representerer de ansatte. Konsernstyret består av åtte menn og seks kvinner. Styret har i 2014 gjennomført 13 ordinære styremøter og sju telefonstyremøter. I tillegg til kretsmøter og årsmøte, er det avholdt tre konsernrådsmøter og jevnlig møter i hvert regionutvalg.

Representasjon fra krets til regionutvalg, og fra regionutvalg til årsmøte, baseres på en beregningsnøkkel der antall medlemmer teller 50 prosent og levert tonnasje til Nortura teller 50 prosent. Det er seks regionutvalg og regionenes arbeidsutvalg har sju medlemmer. Leder og nestleder velges på fritt grunnlag. Årsmelding legges tilgjengelig på Norturas nettsider i forkant av kretsmøtene. Det er 80 eiervalgte utsendinger til årsmøtet. Valgkomiteen til årsmøtet består av seks medlemmer. Nortura har et konsernråd

Dyretransport 2014	Transporterte dyr	Transporttid	% døde
Gris	1 033 793	2 timer 30 minutter	0,014 %
Storfe	201 854	3 timer 15 minutter	0,005 %
Småfe	771 508	3 timer 45 minutter	0,006 %
Kylling	48 664 130	1 timer 40 minutter	0,105 %
Kalkun	827 040	1 timer 48 minutter	0,080 %

som består av konsernstyre og ledere og nestledere i de seks regionutvalgene. I tillegg møter lederne i fagutvalgene med tale- og forslagsrett. Også leder og nestleder i valgkomiteen, samt leder i kontrollkomiteen, har møterett i rådet.

Prinsipper for eierstyring og selskapsledelse i Nortura

Nortura følger norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse som følge av konsernets obligasjonslån som er notert på Oslo Børs (ABM). Anbefalingen er særlig rettet inn mot aksjeselskap, og deler av den er derfor lite relevant for selskaper organisert som samvirkeforetak.

Som medlemmer av Nortura SA tas opp foretak som produserer slakt, egg og livdyr, og som i samsvar med vilkårene i vedtektene ønsker å omsette sin produksjon gjennom Nortura SA.

God eierstyring ivaretas ved at medlemmene i Nortura SA inviteres til minst ett møte per år i de 145 medlemskretsene. Her blir virksomheten presentert og medlemmene drøfter utvikling, utfordringer og framtidsutsikter. I disse møtene velges ledelse og valgkomite for kretsen, samt kretsens utsendinger til regionutvalget.

Regionutvalgene møtes minst to ganger i året. Representanter fra konsernstyret og administrasjonen deltar på disse møtene. Regionutvalgene oppsummerer kretsens behandling og drøftinger av årsmøding, regnskap og selskapets utvikling. Regionutvalgene velger ledelse og valgkomite for regionen, samt regionens utsendinger til årsmøtet i Nortura SA.

Årsmøtet er foretakets øverste organ og består av 80 medlemsvalgte utsendinger. I tillegg møter ansattvalgte utsendinger i henhold til avtale mellom foretaket og de ansattes organisasjoner. Årsmøtet velger ordfører for årsmøtet, styre, valgkomite og kontrollkomite. Årsmøtet fastsetter honorarer og godtgjørelser for tillitsvalgte eiere/medlemmer.

Nortura SA baserer sin virksomhet på de internasjonale samvirkeprinsippene. Selskapets etiske retningslinjer forutsetter

at alle lover, forskrifter, bransjenormer og god praksis etterleves. Det er etablert regler for styrets arbeidsorden (styreinstruks), fullmaktstrukturer og rapporteringsrutiner.

Årsrapporter, delårsrapporter og annen informasjon er tilgjengelig på foretakets hjemmeside. I tillegg får alle tillitsvalgte medlemmer i konsernet jevnlig informasjon gjennom elektroniske informasjonsbrev.

Årsmøtet i Nortura kan vedta avsetning til konti lydende på medlemsforetakets navn (medlemskapitalkonti). Avsetning foretas på grunnlag av det enkelte medlems omsetning med foretaket. Årlig avsatte beløp innestående på medlemskapkonto tilbakebetales kontoinehaver sju år etter det året avsetningen fant sted. Utbetaling vedtas av årsmøtet. Innestående på medlemskapitalkonti, samt innbetalt andelsinnskudd, gir rett til renteavkastning i henhold til Lov om samvirkeforetak. Renteavkastningen vedtas av årsmøtet. Opptjente renter utbetales årlig.

Medlemmene i Nortura SA har like rettigheter og plikter. De forretningsmessige relasjonene er basert på kostnadsbaserte leveringsbetingelser.

Medlemskapet i Nortura SA er knyttet til fullt innbetalt andelsinnskudd, at foretaket som er medlem har hatt leveranse til Nortura ett av de to siste regnskapsår, og at den vedtektsfestede leveringsplikten er oppfylt. Overdragelse av eiendom hvor foretaket har medlemskap, skal meldes skriftlig til Nortura SA. Ny eier blir medlem og får stemmerett i Nortura SA fra det tidspunkt vedkommende har betalt medlemsinnskudd og er innført i medlemsregisteret.

Anbefalingen om valgkomite er dekket gjennom vedtektene både for krets nivå, region nivå og nasjonalt nivå. Oversikt over tillitsvalgte i konsernstyret, konsernrådet og årsmøtet framgår av årsmødingen. Forhold som berører styremedlemmene, valg, uavhengighet ol. er ivaretatt gjennom vedtekter og etablert organisasjonspraksis. Gjennomføring av styrets arbeid er ivaretatt gjennom styreinstruksen og årsplan for møtene.

Styret foretar en evaluering av eget arbeid og kompetanse, og årsmøtets valgkomite informeres om evalueringen. Godtgjørelse fastsettes av årsmøtet og de prosedyrer som gjelder for valgkomiteens forberedelse av behandling av slike forhold. Oversikt over ytelser til konsernledelse og ledende tillitsvalgte er gitt i noter til årsregnskapet.

Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret i Nortura SA, med formål å føre uavhengig kontroll med selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Hvert tertial gjennomgår revisjonsutvalget virksomhetens viktigste risikoområder og hvordan internkontroll understøtter god risikostyring. Ved behov kan slike gjennomganger foretas hyppigere.

Anbefaling om informasjon og kommunikasjon ansees ivaretatt ved at foretaket følger offentlige regler for års- og delårsrapportering. Norturas hjemmesider er hovedkanal i forhold til investorer, kunder og medlemmer. Anbefalingen vedrørende revisjon anses ivaretatt ut fra vedtektenes bestemmelser og etablert praksis.

Driften

Det arbeides målrettet for å sikre god og effektiv drift ved Norturas fabrikker, som alle har innarbeidet «Kontinuerlig Forbedring» (KF) som arbeidsform. I 2014 økte produktiviteten ved de fleste av selskapets fabrikker, og det var en gunstig utvikling i personalkostnader. Det er krav til at ledere på alle nivåer gjennomfører tiltak for å sikre et godt resultat, et arbeid som i stor grad skjer gjennom «hverdagsforbedringer». Det utøves streng kostnadskontroll.

Nortura startet i 2013 en bred utredning av fabrikkstrukturen for storfe og sau med ambisjon om å ytterligere styrke konsernets konkurransekraft. Prosjektet «Helhetlig Industristruktur for Rødt Kjøtt» (HIRK) omfatter framtidig varevei, ekspedisjonsstruktur og anleggsstrukturen for slaktning, skjæring og foredling. I 2014 er anlegget i Rendalen avviklet og slaktning i Sarpsborg er nedlagt. Det er også vedtatt å legge ned slaktning

og skjæring av storfe ved anlegget i Tønsberg, og denne virksomheten er i ferd med å bli overført til andre anlegg.

Dette er krevende prosesser og beslutninger for alle medarbeidere, ledere og lokalsamfunn som blir berørt, og håndtering av disse sakene krever godt samarbeid mellom ledere, ansatte og tillitsvalgte. Arbeidet med ny fabrikkstruktur har på en god måte vist at konsernet kan lykkes med å nå de ambisjonene vi setter oss.

Totalmarkedet

Det var betydelig vekst i salget av svinekjøtt i 2014. Dette bidro til at det for første gang på flere år ble balanse i svinekjøttmarkedet, og det forventes at en vil kunne ta ut målpris for gris i avtaleåret 2014/2015. Det var underdekning av norsk storfe- og lammekjøtt i store deler av året, mens salgsveksten for kylling stoppet opp slik at produksjonen måtte begrenses. Eggmarkedet var i 2014 preget av overskudd og produksjonen ble regulert med førtidsslakting.

Markedsbalanse for gris

Begynnelsen av året var preget av prognoser som viste et betydelig overskudd av gris i 2014. Med en pris på 2,00 kr/kg under målpris og en omsetningsavgift på 2,00 kr/kg i første halvår, var dette svært krevende for produsentene. Det ble gjennomført produksjonsregulering med kompensasjon for slakting av lettere gris fra årsskiftet til og med påske. Totalt sett ble produksjonen redusert med 1 528 tonn.

Norturas og den øvrige kjøttbransjens satsing på gris begynte tidlig i 2014 å gi noe bedre salg, og i en ny prognose i mai var overskuddet betydelig redusert. Dette gav mulighet for å løfte prisene noe, og Nortura varslet en prisprognose for gris som lå en krone under målpris. Omsetningsrådet vedtok, etter Norturas anbefaling, å redusere omsetningsavgiften fra 2,00 til 1,50 kr/kg fra 1. juli med bakgrunn i forventninger om av lavere reguleringskostnader.

Sommeren 2014 var veldig god i store deler av landet, og det gode grillværet bidro til at salget av gris økte ytterligere. Gjennom sommeren ble reguleringslageret av hel gris tømt og det var underdekning av fersk gris i markedet. 31. juli la Nortura fram en ny prisprognose med sikte på å ta ut målpris for gris i avtaleåret 2014/2015.

Som de siste årene ble det også i 2014 for lite ribbe til julesesongen, og det ble innført redusert toll i ukene 42-50. Totalt

ble det importert 1 580 tonn ribbe, mot 1 790 tonn året før.

Underdekning av storfe

Ved inngangen til 2014 var det 2 200 tonn storfe på reguleringslager. Normalt skal kjøtt på reguleringslager selges før det iverksettes suppleringsimport. På våren og forsommeren 2014 var det imidlertid krevende å få aksept i bransjen til å benytte frossen vare i så stort omfang som skulle til for at markedet skulle dekkes. Samtidig var det ubalanse i etterspørselen mellom biffer og fileter og sorteringer. Det ble derfor åpnet for import av bakparter av storfe under forutsetning av at reguleringslageret ble tømt før høsten.

Det var full dekning av fersk norsk storfe noen uker i september og oktober. Fra midten av oktober ble det igjen betydelig underdekning og tollene for hele slakt ble satt ned fra uke 47 og ut året. Totalt sett ble det importert 11 500 tonn storfe i 2014, mot 13 893 tonn i 2013.

For å stimulere til økt slakting av storfe i første halvår, har Nortura varslet at prisøkninger heretter i størst mulig grad vil komme i begynnelsen av året. Planlagt gjennomsnittlig engrospris for andre halvår 2014 ble økt med 0,30 kr/kg, mens det senere ble vedtatt å løfte prisen med 1,50 kr/kg for første halvår 2015.

Tidenes lammeseson

2014 blir av mange omtalt som tidenes lammeseson. Aldri har norske lam fått høyere klassifisering for kvalitet og gjennomsnittsvikt på lammene var nær historisk toppnotering. Fra mars til og med august var det redusert toll på ferske lammeslakt. Importen ble likevel betydelig lavere enn året før. Det var stor etterspørsel etter lam tidlig i slaktesesongen og fram til uke 43, da produksjonen av pinnekjøtt ble avsluttet. I slutten av sesongen ble det overskudd av lam, og ved årsskiftet var det 220 tonn lam på reguleringslager. Dette vil sikre

forsyningen av lam fram mot våren 2015.

Etter at markedsordningen for sau og lam fra juli 2013 ble lagt om til den såkalte volummodellen, har Nortura ansvar for prissetting i sektoren. Det er lagt vekt på at markeds situasjonen for lam gir rom for en tydelig, men ansvarlig økning av prisene. Planlagt gjennomsnittlig engrospris for andre halvår 2014 ble økt med 0,70 kr/kg, og det er vedtatt å heve prisen med 1,80 kr/kg for første halvår 2015.

Stopp i kylling, vekst for kalkun

Den kraftige veksten i etterspørselen etter kylling i 2013, stoppet helt opp i 2014. Samtidig har det vært en betydelig kapasitetsøkning i næringa. Dette har medført at produksjonen er begrenset gjennom reduserte innsett hos produsentene.

Markedet for kalkun utviklet seg positivt i 2014 med en vekst på 12 prosent i forhold til året før. Produksjonen er økt tilsvarende for å dekke markedet.

Overskudd av egg

Eggmarkedet i 2014 var preget av overskudd. Det ble gjennomført førtidsslakting av høner i to perioder. Totalt ble produksjonen redusert med 1 100 tonn. På årsbasis ble det likevel et overskudd og reguleringslageret for skallegg økte med ca. 200 tonn. I tillegg er det betydelige lagre av eggprodukter som vil dempe avsetningen av egg inn i 2015.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for andre halvår 2014 ble økt med 0,70 kr/kg. Bakgrunnen var at engrosprisen for egg ble redusert vinteren 2013 for å dempe etablering i næringa. Siden den gang har det vært en betydelig kostnadsvekst i produksjonen. Priselasiteten for egg er svært lav, og det ble derfor vurdert som forsvarlig å løfte prisnivået tilsvarende kostnadsveksten. Det er vedtatt å holde engrosprisen uendret for første halvår 2015.

Totalmarked tall på nasjonalt nivå

	Produksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse
	Tonn	%		Tonn	%	
Storfe/kalv	78 100	91	7 570	93 900	97	- 7 900
Sau/lam	23 600	103	900	25 700	98	- 1 200
Gris	128 500	101	1 750	131 400	103	- 1 100
Egg	60 500	102	330	60 600	103	200
Kylling	94 100	102	286	92 400	100	2 000
Kalkun	10 500	107		10 600	107	- 100

Skjæring tonn	2014	2013
Gris	65 860	65 567
Storfe/kalv	38 950	42 291
Småfe	10 752	10 672

Tilførsel tonn	2014	2013
Gris	83 231	82 513
Storfe/kalv	56 105	59 156
Småfe	16 318	15 723
Egg	41 965	39 603
Kylling	67 578	66 946
Kalkun/gourmethøne	8 112	7 563

Balanseringsutvalget

Landbruks- og matdepartementet nedsatte i mars 2014 det såkalte Balanseringsutvalget som skal evaluere dagens system for balansering av råvaremarkedet i jordbruket, begrunnet i ønske om sterkere konkurranse i næringsmiddelindustrien. Nortura er representert i utvalget ved styrets nestleder. I tillegg har administrasjonen deltatt i to av utvalgets møter for å presentere dagens systemer for markedsbalansering for kjøtt og egg. Utvalgets arbeid skal sluttføres innen juni 2015.

Tilførsler

Nortura har i 2014 hatt økte tilførsler av samtlige dyreslag, med unntak for storfe. Økningen er på totalt 2 500 tonn, som inkluderer storfe med en nedgang på nesten 3 000 tonn.

Størst relativ økning har Nortura hatt på kalkun med i overkant av 12 prosent. Dette er først og fremst et resultat av økt etterspørsel i markedet. Vi har også en liten økning i markedsandel.

Egg har hatt størst volumøkning med 2 400 tonn, eller seks prosent. Dette er i sin helhet knyttet til økning i markedsandelen med nær tre prosentpoeng.

Volumøkningen for lam er på ca. fire prosent. Dette skyldes både økt slaktning med 17 000 flere lam og en økning i gjennomsnittlige lammeverker på 0,7 kilo. Norturas markedsandel er økt med 0,5 prosentpoeng. Også kvalitetsmessig ble det en god lammeseson.

Også for gris hadde Nortura økte tilførsler i 2014. Dette skyldes økte gjennomsnittsverker på nesten to kilo, som kompenserte for at antall gris gikk

ned med 12 500. Norturas markedsandel er tilnærmet uendret.

For kylling er det gjennom året satt i verk produksjonsregulerende tiltak på bakgrunn av markedssvikt i forhold til prognosene. Nortura har likevel hatt en produksjonsøkning på nesten én prosent. Markedsandelen er noe redusert.

Som ventet ble det en reduksjon i storfeslaktningen i 2014, men reduksjonen ble noe større enn forventet, særlig på slutten av året. Dette skyldes i hovedsak gode grovfôravlager over hele landet, og dermed utsatt slaktning. For Nortura ble noe av reduksjonen kompensert med 0,5 prosent høyere markedsandel og en liten økning i gjennomsnittsverkene.

Det har i 2014 vært jobbet målrettet i tilførselsmarkedet med å øke Norturas markedsandeler. Det er gjennomført ca. 4 500 medlemsbesøk og ca. 500 besøk hos produsenter uten medlemskap i Nortura. Dette arbeidet har gitt positive resultater. Nortura kan notere en økning i markedsandeler for alle dyreslag, med unntak av kylling. Dette arbeidet videreføres og Nortura utvikler nå bedre hjelpemidler i dialogen med produsentene. I slutten av 2014 tok Nortura i bruk et system for produsentoppfølging. Målet er å gi bedre service både i forbindelse med rådgiving og i den daglige kontakten om praktiske forhold som innmelding ol.

Nortura har særlig fokus på utfordringen med å øke interessen for produksjon av storfekjøtt. Ved siden av å delta i en rekke prosjekter både lokalt og sentralt, har Nortura arbeidet med egne opplegg. Blant annet har Norturas «inspirasjonsmøter» vært godt besøkt og fått gode tilbakemeldinger. Interessen for storfekjøttproduksjon ser ut til å øke.

Sluttmarkedet

De sterke merkevareposisjonene er opprettholdt i 2014. Målinger foretatt av Merketracker Ipsos MMI i tredje kvartal 2014, viser at Norturas største merkevare, Gilde, har en såkalt uhjulpen kjennskap blant forbrukerne på 98 prosent. For Prior er tilsvarende tall 81 prosent.

Forbrukertrendene har vært relativt stabile de siste årene: Sunn, enkel og kortreist mat med historie. Samtidig er det økt oppmerksomhet hos forbrukerne mot mer naturlighet, opprinnelse og håndverk. At maten er norsk har stor betydning. Forbrukerne vil vite hvor maten kommer fra og hva den inneholder. Det er også en økende trend at forbrukerne ønsker mer kunnskap om å tilberede mat som tar i bruk ulike stykningsdeler på dyret.

Nortura møter disse trendene gjennom en sterk satsing på innovasjon og produktutvikling av merkevarene Gilde og Prior. I 2014 vant Prior DLFs innovasjonspris med Garantert Saftig Kalkun i stekepose. Denne stekeposen er blitt videreført til andre kyllingprodukter i Prior Garantert Saftig-serien og til steker fra Gilde Edelgris.

Det er stort fokus på reduksjon av fett og salt, og Nortura har også dedikert fokus på å utvikle produkter der en får utnyttet hele dyret. Veletablerte serier er blitt videreutviklet til et tydeligere konsept, der teknologi, pakkemetoder, design, produktvarianter, forlengelse av sesong og tung markedskommunikasjon spiller sammen for å skape merverdi for forbrukerne.

Nortura lanserte 90 nye produkter til dagligvarehandelen i 2014. Av disse var 56 Gilde-produkter, 32 Prior-produkter og to Joika-produkter. Gilde har blant annet gjennomført et kvalitetsløft for pålegg og pølser. Prior har hatt en vellykket og viktig lansering av kylling lårfilet som avhjelper balansen på en god måte.

Julesesongen ble tradisjonen tro, god for Nortura. Den positive utviklingen i julesalget skyldes spesielt julemat fra Gilde.

På årsbasis var det postei som gjorde det best av Gildes kategorier med 14 prosent vekst, fulgt av spekemat med en vekst på nesten ti prosent. Prior pålegg økte med hele 15 prosent, mens Prior egg økte med nesten 11 prosent.

Nortura Proff, som leverer til storkjøkkenmarkedet, hadde en volumvekst på ti prosent og passerte 21 millioner kilo i 2014. Dette er tredje år på rad at Nortura Proff vokser raskere enn

Utvikling markedsandeler* Gilde 2014 (%)

Varegruppe	Markedsandel	Endring
Pølser	62,7	- 0,5
Ferskt kjøttpålegg	51,9	- 2,7
Bacon	46,3	- 5,3
Ferskt bearbeidet kjøtt	40,9	- 1,4
Fersk postei	40,7	+ 4,6
Ferske deiger/farser	29,1	- 6,5
Ferskt rent kjøtt	22,4	- 6,0
Spekepølse	20,7	+ 0,8
Spekemat	18,5	- 1,0
Dyprøyst bearbeidet kjøtt	8,4	+ 5,1

Utvikling markedsandeler* Prior 2014 (%)

Varegruppe	Markedsandel	Endring
Egg	45,1	+ 3,8
Fersk fjærkre	28,4	- 2,0
Ferskt kjøttpålegg	10,3	+ 0,8
Pølser	7,5	- 0,3
Ferskt bearbeidet kjøtt	3,9	+ 0,3
Ferske deiger/farser	3,2	+ 0,1

*) markedsandelene er uttrykt i omsetningsverdi

markedet. Nortura Proff satser offensivt på å være ledende innen konsept og produktutvikling, og å skape inspirasjon og verdiskaping for kundene. Dette har bidratt til å utvikle og skaffe kontrakter som sikrer vekst også framover. Nortura Proff fikk også i 2014 flere utmerkelser, som «Årets leverandør Storhusholdning» av markedets viktigste kjeder og kunder.

2014 var andre hele driftsår for Nortura Produktpartner som har ansvar for EMV-salget. Virksomheten har oppnådd betydelig vekst gjennom utvikling av eksisterende kontrakter til kjedene og nye konsepter. I 2014 hadde Nortura Produktpartner en volumøkning på ca. 20 prosent til 20,4 millioner kilo. At Nortura nå har etablert seg som en betydelig EMV-aktør og i tillegg sikret avsetning av råvarer via Norfersk, bidro til at Nortura oppnådde en samlet vekst i dagligvaresalget på 0,6 prosent i 2014.

2014 var andre hele driftsår også for Norfersk. Nortura har levert råvarer i henhold til inngåtte avtaler og forventinger, og volumet er økt med nesten tre millioner kilo til 7,9 millioner kilo.

Nortura har også i 2014 hatt betydelige salgsvolumer til industrimarkedet gjennom stadig flere langsiktige kontrakter. Dette bidrar til å opprettholde skjærevolum og god balansering.

Nærings- og matpolitikk

Den parlamentariske situasjonen innebærer at regjeringen må sikre seg støtte for sin politikk fra andre partier på Stortinget. Dette har igjen gitt Stortinget en mer sentral rolle i politikkutformingen enn ved flertallsregjering. Dette gjelder ikke minst for landbrukspolitikken, og vår kunnskapsformidling til beslutningstakere er blitt stadig viktigere for å nå fram med synspunkter. Årets jordbruksoppgjør endte med forhandlingsbrudd, og Statens tilbud ble deretter gjenstand for forhandlinger mellom samarbeidspartiene på Stortinget. Forhandlingene endte med enighet om jordbruksoppjøret 2014.

Det er tverrpolitisk enighet om å øke norsk matproduksjon. Nortura deler fullt ut denne ambisjonen og har i flere år foreslått å bedre rammevilkårene for bønder som bruker hele eller mye av arbeidskraften sin som råvareprodusenter. Dette ble et sentralt tema under årets jordbruksoppgjør, og det ble til slutt vedtatt endringer av strukturprofiler og tak på dyretilskudd som gikk betydelig lengre enn Norturas innspill. Nortura er fornøyd med at økningen i kornprisen ble kompensert med økt prisnedskrivning og ikke veltet over på husdyrprodusentene

som økt førkostnad. Nortura er videre tilfreds med at mer av virkemidlene nå knyttes tettere til sluttproduktet i grovfôrbasert kjøttproduksjon. I 2014 var det bare slaktetilskuddet til lam som ble økt. Nortura mener en tilsvarende økning for storfe ville vært meget velbegrunnet.

Konsesjonsgrensene for fjørfekjøttproduksjon ble dramatisk endret i 2014. Nortura leverte omfattende og kunnskapsbaserte innspill som klart advarte mot de foreslåtte endringene, men vant dessverre ikke fram.

Landbruks- og matdepartementet nedsatte i mars 2014 det såkalte Balanseringsutvalget som skal evaluere dagens system for balansering av råvaremarkedet i jordbruket. Regjeringens begrunnelse er ønske om sterkere konkurranse i næringsmiddelindustrien. Nortura er representert i utvalget ved styrets nestleder. I tillegg har administrasjonen deltatt i to av utvalgets møter for å presentere dagens systemer for markedsbalansering for kjøtt og egg. Nortura har bidratt til å gi fornyet innsikt i markedsordningene og de viktige funksjonene de fortsatt har for kjøtt- og eggprodusentene. Nortura vil bidra til fornying av ordningene. Utvalgets arbeid skal slutføres innen juni 2015.

WTO-forhandlingene har stått stille i 2014, men det kom en viktig avklaring da USA og India senhøstes ble enige om å løse opp de fastlåste posisjonene på reglene for matvarestøtte til egen befolkning. TTIP-forhandlingene mellom EU og USA kan lede til store konsekvenser for den landbruksbaserte matvarekjeden, og Nortura følger både disse og andre handelspolitiske prosesser nøye for å ivareta våre grunnleggende og langsiktige interesser. Nortura har gitt innspill til forhandlingene med EU om Artikkel 19 i EØS-avtalen, som starter tidlig i 2015.

Juridiske prosesser

Selvaag Bolig ASA har saksøkt Nortura for 4,5 millioner kroner på grunn av forurensning i grunnen på Løren. Oslo tingrett avsa dom 17. januar 2014 hvor Nortura hovedsakelig ble frifunnet, men ble dømt til å betale 688 434 kroner. Saken er anket til lagmannsretten av Selvaag og ankesak er berammet til 10. og 11. februar 2015. De prinsipene om Norturas ansvar som domstolene til slutt legger til grunn vil være styrende også for Norturas ansvar for forurensning på øvrige deler av tomteområdet som Nortura solgte i 2002.

Nortura er uenig med Fiskå Mølle AS om fordeling av midler fra Jæren Purkering AS, dets konkursbo. I boet er det på to konti

avsatt totalt ca. 3,5 millioner kroner som tilkommer panthavere i boet. Begge parter hevder å ha krav på hele beløpet. Partene er i dialog og det er usikkert om saken må løses rettslig.

Norturas datterselskap Noridane Foods AS er involvert i en tvist med Witvlei Meat Ltd, Namibia, som hevder at Noridane gjennom lengre tid har betalt for lite for kjøtt som Noridane har kjøpt for salg i det norske markedet. Dette bestrides av Noridane. Witvlei har gjennom rettsprosesser i Nederland forsøkt å sikre sitt krav, og Nortura har valgt å stille en bankgaranti for 16 millioner kroner. Det kan kun trekkes på garantien i henhold til en rettskraftig dom som kan tvangsfullbyrdes i Norge. Noridane/Nortura er i dialog med Witvleis norske advokat.

Nortura har for øvrig ingen pågående juridiske prosesser som innebærer vesentlig juridisk eller økonomisk risiko.

Dyrehelse, mattrygghet og beredskap

Antibiotikaresistens i matproduksjonen

I 2014 fikk spørsmålet om mulig overføring av antibiotikaresistens fra husdyr og mat til mennesker stor oppmerksomhet i media. Det norske forbruket av antibiotika til matproduserende husdyr er imidlertid svært lavt. I 2013 ble 87 prosent av all antibiotika i Norge brukt til mennesker, mens bare 11 prosent ble brukt til produksjonsdyr og knapt to prosent i fiskeoppdrett. Antibiotikabruken i humanmedisinen er derfor den klart største årsaken til resistensproblematikk hos mennesker. Et motto for Norturas dyrehelsearbeid er at «Friske dyr trenger ikke antibiotika!». Selv om norsk standard allerede er svært god, skal Nortura gjennom godt rådgivingsarbeid og langsiktig fokus på forebyggende helsearbeid, bidra til at husdyrproduksjonen blir enda tryggere.

Resistente gule stafylokokker hos gris

I de fleste andre land har forekomsten av husdyrassosierte methicillinresistente gule stafylokokker (LA-MRSA) hos svin fått betydning for smitte av antibiotikaresistente stafylokokker til mennesker. Det er derfor viktig å unngå at dette blir et problem i Norge. Etter at slike stafylokokker tidligere var påvist i et tyvetalls svinebesetninger, kartla Mattilsynet i 2014 forekomsten i purkebesetninger. Det ble påvist bare én ny smittet besetning. Dyrehelsemyndigheter beholdt derfor sitt ambisiøse mål om å opprettholde en norsk svinepopulasjon fri for LA-MRSA.

Det innebærer at eventuelle LA-MRSA-smittede besetninger saneres. I slike besetninger vil grisehuset vaskes og desinfiseres nøye før nye, smittefrie griser settes inn. Dersom man lykkes, vil dette være unikt internasjonalt, og et viktig bidrag til folkehelsen fra husdyrbruket i Norge. Rettferdige og velfungerende erstatningsordninger er en forutsetning for å lykkes med saneringsstrategien, og her er det fortsatt mye som ikke er på plass. Manglende deknninger og forsinkede utbetalinger har vært et stort problem.

ESBL-bærende bakterier i kylling

Hos kylling har oppmerksomheten vært rettet mot såkalte ESBL-produserende E.coli. Dette er en egenskap som kan finnes hos flere bakterier, og er ikke knyttet til en bestemt bakterie slik som LA-MRSA hos gris. I hvilken grad disse bakteriene kan overføres til mennesker via kjøttprodukter er foreløpig usikkert. En ny studie fra Sverige konkluderer med at de kyllingvariantene av ESBL vi har i Skandinavia i liten grad overføres til mennesker. Likevel er det ut fra en føre var-holdning ønskelig å redusere forekomsten av slike bakterier i varekjeden for kylling. Aktiv oppfølging av avlsselskaper i Sverige og Skottland har gitt resultater. Undersøkelser av importert avlsmateriale ved Nortura Samvirkekylling i 2014 viser at tilførselen av importerte ESBL-bærende bakterier har stoppet opp. Både Norturas egen kartlegging og pågående forskningsprosjekter i 2014 indikerer at forekomsten av ESBL-bakterier i alle ledd av varekjeden har gått vesentlig ned sammenlignet med 2011. I foreldreflokkene tilknyttet Nortura var forekomsten i 2014 på ni prosent, en tredjedel av nivået i 2011. Nortura har satt som mål å ha ESBL-frie oppals- og rugeeggbesetninger innen utgangen av 2015.

Kinolonresistente E.coli

Mens man regner med at ESBL-bærende E.coli er kommet til Norge gjennom importert avlsmateriale, er det mer usikkert hva som er kilden til kinolonresistente E.coli hos kalkun og kylling. Siden kinoloner ikke er blitt brukt i norsk husdyrproduksjon, kan dette ikke være årsaken til uventet høy forekomst av resistente bakterier. Nye og svært følsomme analysemetoder har påvist en forekomst i produkter av kalkun og kylling på henholdsvis 50 og 70 prosent. Det ser imidlertid ikke ut til at forekomsten har vært økende siden 2000. Det viktigste er nå å øke kunnskapen om årsak og betydning for å gjøre spesifikke tiltak i tillegg til de generelle. Fra 2015 vil den offentlige overvåkingen også omfatte storfe og svin. Nortura vil gjennomføre sine tiltak som del av fjørfenæringens handlingsplan mot resistente bakterier.

Narasin

Samtidig med debatten om forekomst av resistente bakterier, er det også reist spørsmål om tilsetning av koksidiostatikaet narasin i fôr til kylling. Det er ikke påvist sammenheng mellom bruk av narasin og forekomst av ESBL-bærende E.coli eller kinolonresistente E.coli, selv om forskere har reist hypoteser om dette. Debatten rundt narasin handler faglig sett mest om kyllingproduksjonen skal være avhengig av et parasittmiddel som også har antibakteriell effekt for å lykkes. Den handler også om at ethvert antimikrobielt stoff har potensial for å påvirke resistensbildet hos bakterier. Nortura satte vinteren 2013/2014 i gang arbeid for om mulig å fase ut narasin fra kyllingfôret, og besluttet i desember 2014 et ambisiøst mål om å fjerne narasin fra kyllingproduksjonen innen utgangen av 2016. Forutsetningen er at dette ikke får negative konsekvenser for den gode dyrehelsen og dyrevelferden i norsk fjørfehold.

Mattilsynet bestilte høsten 2014 tre ulike risikovurderinger fra Vitenskapskomiteen knyttet til antimikrobiell resistens. Disse skal være ferdige i 2015, og vil bli hovedgrunnlaget for matmyndighetenes vurdering både rundt resistente bakterier og bruk av koksidiostatika.

Nortura utvider sin samfunnsansvarsrapportering

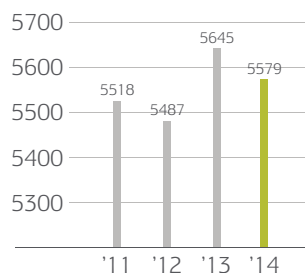
Norturas avdeling for Samfunnsansvar og Trygg mat vil fra 2015 ha ansvar for en utvidet og mer samlet samfunnsansvarsrapportering ut over elementene i dagens årsberetning. Gjennomføringen av Norturas samfunnsoppdrag som leverandør av norsk kvalitetskjøtt vil i tillegg bli godt synliggjort når Norturas nye nettsider lanseres i 2015. Arbeidet med innholdet til de nye nettsidene har pågått høsten 2014. Utover de generelle områdene som gjelder for alle virksomheter, vil dyrevelferd, ernæring, mattrygghet, norsk matkultur og bærekraftig kjøttproduksjon inngå som sentrale elementer i videreutviklingen av samfunnsansvarsstrategien.

HMS

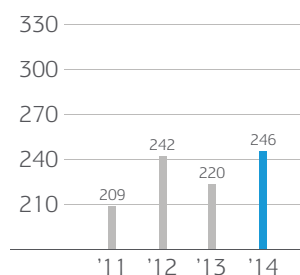
16. juni omkom, Geir Arne Randa, en av Norturas ansatte i en tragisk arbeidsulykke i Nortura Malvik. Pårørende og ansatte er blitt fulgt tett opp i ettertid. Ulykken har medført at konsernet intensiverer sitt skadeforebyggende arbeid for å gjøre Nortura til en enda sikrere arbeidsplass.

Det totale antall personskader i Nortura har gått noe ned i 2014, men antall personskader med fravær har økt fra 220 i 2013 til 246 i 2014. Dette har ført til at

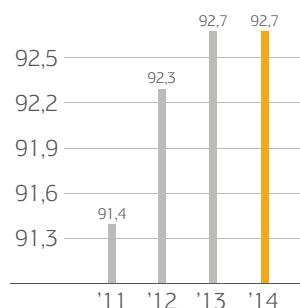
Antall utførte årsverk (uten innleide)

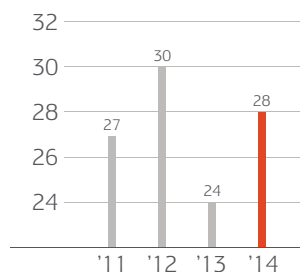
Antall personskader med fravær

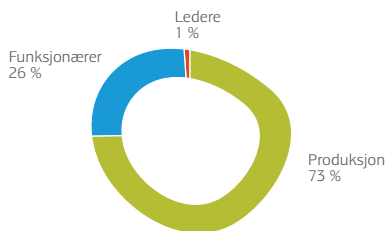
Tilstedeværelse - %

H-verdi

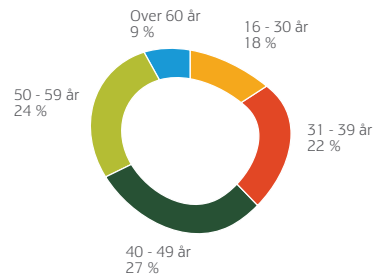
Fordelt på funksjon

Kjønnsfordeling personal

Aldersfordeling

H-verdien (antall fraværsskader per million arbeidede timer) har gått opp fra 24 til 28.

Tilstedeværelsen var den samme i 2014 som i 2013; 92,7 prosent. Korttidsfraværet var i 2014 på 3,0 prosent og langtidsfraværet 4,3 prosent, det samme som i 2013. Nortura har utvidet arbeidet med å utvikle helsefremmende arbeidsplasser. Konseptet har blant annet følgende tilnærming i utviklingsarbeidet: a) Hva er bra? b) Hvordan skal det være når det er som best? c) Hvilke tiltak skal til for oppnå ønsket tilstand?

Nortura har vært en betydelig bidragsyter til NHO-prosjektet «Sammen for et bedre arbeidsmiljø», som beskriver en rekke verktøy og hjelpemidler i utviklingen av en samarbeidskultur.

Likestilling, mangfold og kompetanse

Nortura er en multikulturell arbeidsplass med medarbeidere fra om lag 70 ulike nasjoner. Om lag 20 prosent av ansatte med fremmedkulturell bakgrunn er av ikke-skandinaviske herkomst. En rekke tiltak gjennomføres for å tilpasse arbeidsplassen til medarbeidere med ulike bakgrunn, som språkopplæring og lokale kulturkvelder med ulike mattradisjoner i sentrum. Vi legger til rette for at medarbeidere med ulike religiøse tradisjoner skal få praktisere disse. Det er ikke rapportert om mobbetilfeller. Et godt apparat av tillitsvalgte og verneombud er et viktig bidrag i arbeidet med å få til et godt arbeidsmiljø.

Kjønnsfordelingen i konsernet er 34 prosent kvinner og 66 prosent menn. For ledende stillinger er fordelingen 24 prosent kvinner og 76 prosent menn.

Nortura satser på kompetanseutvikling med «on the job training» som hovedprinsipp. Det er gjennomført flere kompetanseprogrammer for å understøtte Norturas behov i årene som kommer.

Ytre miljø

Norturas mål er at aktiviteten ved våre fabrikker i minst mulig grad skal påvirke det ytre miljø.

Norturas energibruk gikk noe ned i 2014 i forhold til året før. Fordelingen mellom energibærere følger utviklingen fra tidligere år med en dreining bort fra olje. Det er fortsatt store forskjeller mellom fabrikker når det gjelder energieffektivitet (kWh/tonn). Generelt har fabrikker som ikke utnytter hundre prosent av produksjonskapasiteten lavere energieffektivitet.

Alle slakterier må ha utslippstillatelse fra Fylkesmannen, som regulerer belastningen på det kommunale avløpsnett. Flere kommuner ønsker å regulere utslippet til avløpsnett uavhengig av de krav som er satt i tillatelser fra Fylkesmannens Miljøvernavdeling. Dette skaper utfordringer da Nortura må forholde seg til to forskjellige myndigheter. I 2014 er det gitt nye utslippstillatelser for anleggene på Sandeid og Forus, og det pågår høring om utslippssøknaden for Nortura Hå.

Det er i 2014 investert ca. 12 millioner kroner i energieffektivisering og utbedring av våre interne renseanlegg. Et nytt renseanlegg i Egersund er igangkjørt, og etter noen oppstartsproblemer er det oppnådd god drift og kravene i tillatelsen overholdes med god margin. Det er planlagte tiltak og prosjekter innen energioptimering ved flere fabrikker som foreløpig er satt på vent.

Ved fabrikken i Steinkjer ble det i 2014 tatt i bruk biobasert fjernvarme. Den gamle oljefyrte dampkjelen er skiftet ut og det benyttes nå gass som supplerende energikilde. Suppleringen er nødvendig fordi fjernvarmen ikke leverer damp som det er behov for i prosessene ved anlegget.

I 2014 er det arbeidet videre med utfordringene med luktutslipp fra

fabrikken på Forus. Arbeidet forventes sluttført i løpet av våren 2015.

Det utføres et systematisk arbeid ved fabrikkene med fareanalyser i forhold til kjemikalier som benyttes. Det er gjennomført fareanalyser på alle kjemikalier som er kreftfremkallende, mutagene og reproduksjonsskadelige. Bruk og utfasing av kjemikalier skjer i henhold til krav og forskrifter.

Utfyllende informasjon finnes på side 8.

Redegjørelse for årsregnskapet

I årsregnskapet er forutsetningen om fortsatt drift lagt til grunn, da det etter styrets vurdering ikke foreligger forhold som tilsier noe annet. Nortura har ved utgangen av året tilgang til tilstrekkelige kreditter og refinansieringsbehov i 2014 er sikret gjennom langsiktige trekkrettigheter i bank.

Konsernets driftsinntekter ble 22,0 milliarder kroner i 2014. Dette tilsvarer en vekst på 1,6 milliarder kroner, eller 8,1 prosent. Sammenlignet med historien er dette et høyt nivå. Veksten i driftsinntekter på 1,4 milliarder kroner er primært knyttet til Norfersk (499 millioner kroner) og Industrisalg (550 millioner kroner). Gjennom etableringen av kjøttpakkesenteret for Norgesgruppen (Norfersk) er en stor andel av salget flyttet utfra Merkevarer til Norfersk og forklarer således reduksjonen i Merkevarer på 308 millioner kroner. Veksten i industrisalg er i hovedsak drevet av økt salg av hel slakt til øvrige aktører i det norske kjøttmarkedet. Både Nortura Produktpartner (salgsapparat for handelens egne merker) og Nortura Proff (storkjøkkenmarkedet) har god vekst.

Det er beregnet at Nortura har økt sin markedsandel i det norske dagligvaremarkedet med 1,3 prosentpoeng til 48,7 prosent, noe som er tilfredsstillende. Økning finner sted gjennom råvareleveranser fra Norfersk og økt produksjon av handelens

egne merker, mens markedsandelen for merkevarer er redusert med 2,1 prosentpoeng til 38 prosent.

Fallet i bruttomargin på 1,5 prosentpoeng skyldes i hovedsak at hoveddelen av omsetningsveksten finner sted innenfor områder med lavere marginer, som industrisalg og Norfersk, men også et underliggende pris- og marginpress for Merkevarer virksamheten. Nortura har i løpet av 2014 økt nivået på tilleggsytelser med 38 millioner kroner sammenlignet med 2013. Tilleggsytelsene for 2014 var 519 millioner kroner.

mill kr	2014	2013	Endring
EBIT	450	328	122
Salgsgevinster	- 66	- 3	- 63
Omstilling-/engangsposter	36	42	- 6
Nedskrivninger	25	- 8	33
Justert EBIT	445	359	86

Driftsresultat (EBIT) er 450 millioner kroner, dvs. 122 millioner kroner høyere enn for 2013. En bredbasert resultatvekst for datterselskaper og spesielt Norfersk, Norillia og Matiq forklarer framgangen. Fortsatt er resultatnivået i

Norfersk, med et driftsresultat i 2014 på -41 millioner kroner for svakt. Potensiale for forbedret drift og økte volumer bør påvirke positivt framover.

I regnskapsåret 2014 er det påløpt netto engangseffekter som påvirker driftsresultatet med til sammen 30 millioner kroner, mot -31 millioner kroner for 2013. Salget av hovedkontoret på Løren i Oslo gav en regnskapsmessig gevinst på 64 millioner kroner. Det er kostnadsført 36 millioner kroner knyttet til omstilling og inntektsført en gevinst på 2 millioner kroner knyttet til salg av fabrikken i Rendalen. Hensyntas poster av engangskarakter er veksten i driftsresultat på 86 millioner kroner.

Netto finansresultat er på -136 millioner kroner mot -118 millioner kroner året før. Svekkelsen skyldes lavere resultat fra tilknyttede selskap. Økt netto rentebærende gjeld kompenseres av lavere rentekostnader.

Resultat før skatt er på 314 millioner kroner mot 210 millioner kroner i 2013.

Sum eiendeler øker med 701 millioner kroner. Store investeringer knyttet til bl.a. kjøpet av "Prima" (Prima Slakt 100%, Jæren Eiendomsinvest 100%, og Norpri 49%) samt ferdigstillelse av nytt kyllingslakteri på Hærland er hovedforklaringen. Lagerbeholdningene er noe redusert (-157 millioner kroner).

Styrets forslag til disponering av resultatet gir en egenkapitalandel i konsernet på 36,9 prosent.

Markedsrisiko

Konsernet er utsatt for normal risiko som følge av konkurransesituasjonen i markedene vi opererer i. Over lang tid har markedet vært preget av lav, men stabil vekst i kjøttforbruket. Handelens satsing på egne merkevarer (EMV) har økt betydelig de senere år og forventes å ligge som en latent risiko også framover.

Finansiell risiko

Konsernets virksomhet er utsatt for renterisiko, kredittisiko og i noen grad valutarisiko. Uønskede negative effekter på konsernets resultat, egenkapital og kontantstrøm unngås gjennom operasjonell overvåkning og styring av risikoeksponering, samt ved å bruke finansielle sikringsinstrumenter innen fastsatte rammer.

Renterisiko

Rentebærende gjeld er i hovedsak knyttet til flytende rente (NIBOR) og er eksponert for endringer i kortsiktig rentenivå. Rentesikringspolicyen er å sikre ca halvparten av rentebærende gjeld mot rentesvingninger. Ved årsskiftet var 1 240 millioner kroner knyttet til det langsiktige rentenivået gjennom rentebytteavtaler (swaps), med løpetid fra to til 19 år. I tillegg har Nortura SA to lån på til sammen 188 millioner kroner, der halvparten har rentebinding i tre år og resten i syv år.

Likviditetsrisiko

Nortura finansierer normalt en del av sine løpende likviditetsbehov i sertifikatmarkedet og ved andre kortsiktige innlån. For å eliminere refinansieringsrisiko ved låneforfall, samt finansieringsbehov i utenlandsk valuta, er det etablert langsiktige komiterte bilaterale lånerammer hos anerkjente banker på til sammen 1 300 millioner kroner, hvorav mer enn 1 000 millioner kroner var utrukket ved årsskiftet. Rammen vil kunne dekke aktuelle låneforfall samt eventuelle ekstraordinære likviditetsbehov som påregnelig vil kunne oppstå i et industriselskap med Norturas virksomhet og omfang. Nortura har tilgang til å låne fra fondet for kjøtt og fondet for egg til å finansiere lagerbeholdningene for markedsregulering.

Valutarisiko

Konsernet er eksponert mot valutasvingninger knyttet til investeringer i virksomhet i Sverige, Danmark, England og Namibia, internasjonal handel, samt innkjøp med oppgjør i utenlandsk valuta. Konsernet benytter finansielle instrumenter, primært

innlån i samme valuta for vesentlige balanseeksponeringer, og valutaterminer/opsjoner for eksponering mot kontantstrømeksponering, med formål å redusere valutarisikoen for konsernet.

Kredittrisiko

Gjennom konsentrasjonen i dagligvarehandelen har Nortura etterhvert langt færre, men større debitorer i konsernets største markedssegment. Betalingsevnen vurderes som god, noe som har vært synliggjort gjennom svært små tap gjennom flere år. Risikoen er noe større i industrimarkedet og på tilgodehavender på omsetning (livdyr) til eiernes egen produksjon. I disse markedssegmentene er det mange små aktører slik at risikoen samlet sett er beskjeden.

Nortura har garantiforpliktelser i forbindelse med driftskredittordningen i landbruket hvor andel av innvilget kreditt ved utgangen av 2013 var på 921 millioner kroner.

Styrets forslag til disponering av årsresultat i Nortura SA

Styret vurderer det slik at årets resultat gir grunnlag for maksimal rente etter Samvirkeloven på andelskapital/

individuell medlemskapital og avsetning av 80 millioner kroner på individuelle medlemskapskonti i forhold til eiernes omsetning med Nortura SA i 2014. Resten av årsresultatet foreslås tillagt fri egenkapital.

Renten på andelsinnskudd og medlemskapitalkonti settes til 4,82 prosent for 2014 som er det maksimale etter Samvirkeloven.

Disponering av årsresultatet i Nortura SA 2014

Årsresultat i Nortura SA	182 242 790 kr
Overføres fra fond for vurderingsforskjeller	- 15 356 906 kr
Avsatt til rente på andelsinnskudd og medlemskapitalkonti	28 516 000 kr
Overføres til individuelle medlemskapitalkonti	80 000 000 kr
Overføres til fri egenkapital	89 083 696 kr

Oslo, 11. februar 2015

Sveinung Svebestad
Styreleder

Kari Redse Håskjold
Nestleder

Arne Kristian Kolberg
Konsernsjef

Bente Roer

Inger Lise Aarrestad Rettedal

Kjersti Hoff

Oddveig Gikling-Bjørnå

Robert Søndrål

Sverre A. Lang-Ree

Tieg Madsen

Jorunn Egeland

Ken Ove Sletthaug

Live Major

Trond Andersen

Viggo Sennesvik

Resultat

Tall i 1000 kr

Driftsinntekter	Note	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Salgsinntekt	3, 21	19 223 623	17 500 334	16 105 253	15 083 121
Annen driftsinntekt	3, 19, 21	2 770 474	2 849 420	2 713 294	2 887 684
Sum driftsinntekter		21 994 096	20 349 754	18 818 547	17 970 805

Driftskostnader

Varekostnad	4, 21	15 226 796	13 810 737	12 928 143	12 079 976
Personalkostnader	5, 7	3 603 723	3 607 130	3 234 417	3 283 168
Avskrivninger/hedskrivninger på varige driftsmidler	8	509 169	498 932	391 330	383 773
Avskrivninger/hedskrivninger av immaterielle eiendeler	9	17 079	-21 421	2 381	-30 394
Annen driftskostnad	2, 6, 21	2 187 616	2 126 348	2 001 504	1 952 795
Sum driftskostnader		21 544 383	20 021 727	18 557 775	17 669 317

Driftsresultat

		449 713	328 027	260 772	301 488
--	--	----------------	----------------	----------------	----------------

Finansinntekter og finanskostnader

Resultat fra investering i datterselskap				70 762	40 301
Resultat fra investering i tilknyttede selskap	11	1 270	18 404	582	16 677
Annen finansinntekt	2	58 861	43 681	113 628	61 505
Annen finanskostnad	2	196 068	179 957	203 203	187 303
Netto finansposter		-135 938	-117 872	-18 231	-68 820

Ordinært resultat før skattekostnad

		313 775	210 155	242 541	232 668
--	--	----------------	----------------	----------------	----------------

Skattekostnad

	17	71 268	84 282	60 298	79 017
--	----	--------	--------	--------	--------

ÅRSRESULTAT

		242 508	125 873	182 243	153 651
--	--	----------------	----------------	----------------	----------------

Minoritetens andel av årsresultatet

22 383 22 296

Styret foreslår følgende disponering av årets resultat:

	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Avkastning på andelskapital	28 516	25 341
Overføres til medlemskapitalkonto	80 000	80 000
Overføres til/fra fond for vurderingsforskjeller	-15 357	-14 825
Overføres til/fra fri egenkapital	89 084	63 135
Sum disponert	182 243	153 651

Balanse eiendeler

Tall i 1000 kr

ANLEGGSMIDLER		Konsern	Konsern	Morselskap	Morselskap
Immaterielle eiendeler	Note	31.12.14	31.12.13	31.12.14	31.12.13
Utsatt skattefordel	17	160 833	186 499	85 266	117 717
Varemerker og lignende rettigheter	9	8 561	10 283	7 000	9 000
Goodwill	9	270 329	44 703	0	381
Sum immaterielle eiendeler		439 723	241 485	92 266	127 097
Varige driftsmidler					
Bygninger, tomt og annen fast eiendom	8	2 562 796	2 134 899	1 856 628	1 546 063
Maskiner og anlegg	8	784 199	716 386	571 373	461 505
Driftsløsøre, inventar o.l.	8	313 728	349 202	253 649	285 439
Sum varige driftsmidler		3 660 722	3 200 487	2 681 650	2 293 007
Finansielle anleggsmidler					
Investeringer i datterselskap	11	0	0	869 179	435 692
Lån til foretak i samme konsern	11, 14	0	0	572 663	715 706
Investeringer i tilknyttede selskap	12	198 079	140 786	190 304	133 001
Lån til tilknyttet selskap	14	5 000	7 750	5 000	7 750
Investeringer i aksjer og andeler	13	23 635	41 294	23 594	41 254
Pensjonsmidler	7	755 821	619 836	738 950	610 442
Andre langsiktige fordringer	14	63 751	76 581	60 940	73 755
Sum finansielle anleggsmidler		1 046 285	886 248	2 460 631	2 017 601
Sum anleggsmidler		5 146 731	4 328 220	5 234 546	4 437 705
OMLØPSMIDLER					
Varebeholdning					
Varebeholdning	4	2 240 471	2 397 172	1 844 807	2 038 601
Sum varebeholdning		2 240 471	2 397 172	1 844 807	2 038 601
Kortsiktige fordringer					
Kundefordringer	14	1 122 557	1 211 230	768 122	884 988
Andre kortsiktige fordringer	14, 20	206 582	96 261	256 242	111 727
Sum kortsiktige fordringer		1 329 139	1 307 490	1 024 364	996 715
Kontanter og bankinnskudd					
Kontanter og bankinnskudd	16	628 131	610 350	534 123	514 830
Sum kontanter og bankinnskudd		628 131	610 350	534 123	514 830
Sum omløpsmidler		4 197 741	4 315 012	3 403 294	3 550 146
SUM EIENDELER		9 344 472	8 643 232	8 637 841	7 987 852

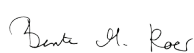
Balanse gjeld og egenkapital

Tall i 1000 kr

EGENKAPITAL		Konsern	Konsern	Morselskap	Morselskap
Innskutt egenkapital	Note	31.12.14	31.12.13	31.12.14	31.12.13
Obligatorisk andelskapital	18	227 304	224 652	227 304	224 652
Frivillig andelskapital	18	96	96	96	96
Sum innskutt egenkapital		227 400	224 748	227 400	224 748
Opptjent egenkapital					
Fri egenkapital	18	0	0	2 459 076	2 369 840
Konsernets fond	18	2 645 621	2 540 323	0	0
Fond for vurderingsforskjeller	18	0	0	84 897	100 254
Medlemskapitalkonto	18	444 308	369 152	444 308	369 152
Minoritetsinteresser	18	129 958	108 932	0	0
Sum opptjent egenkapital		3 219 887	3 018 407	2 988 281	2 839 246
Sum egenkapital		3 447 287	3 243 155	3 215 681	3 063 994
LANGSIKTIG GJELD					
Avsetning for forpliktelser					
Pensjonsforpliktelser	7	50 602	81 954	47 716	76 450
Langsiktige finansielle forpliktelser	8, 15, 16	2 521	3 459	0	0
Avsetning for forpliktelser	10	151 897	164 650	151 897	164 650
Utsatt skatt	17	37 347	7 398	0	0
Sum avsetning for forpliktelser		242 367	257 462	199 613	241 100
Annen langsiktig gjeld					
Gjeld til kredittinstitusjoner	14, 15, 16	1 217 002	1 497 433	1 194 198	1 472 647
Obligasjonslån	16	1 725 000	935 000	1 725 000	935 000
Annen langsiktig gjeld	14, 16	146 881	41 402	147 490	41 373
Sum annen langsiktig gjeld		3 088 883	2 473 835	3 066 688	2 449 020
Sum langsiktig gjeld		3 331 250	2 731 297	3 266 301	2 690 121
KORTSIKTIG GJELD					
Gjeld til kredittinstitusjoner		45 014	320 198	0	200 000
Leverandørgjeld	14	1 090 343	905 284	893 775	738 467
Betalbar skatt	17	48 437	49 239	26 292	28 732
Skyldig offentlige avgifter	15	188 480	233 208	167 547	203 809
Annen kortsiktig gjeld	14, 16, 20	1 193 662	1 160 851	1 068 245	1 062 730
Sum kortsiktig gjeld		2 565 935	2 668 779	2 155 859	2 233 738
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		9 344 472	8 643 232	8 637 841	7 987 852

Oslo, 11. februar 2015

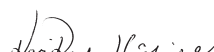

Sveinung Svebestad
Styreleder

Bente M. Roer

Oddveig Gikling-Bjørna

Torg Madsen

Live Major

Kari Redse Håskjold
Nestleder

Inger Lise Aarrestad Rettedal

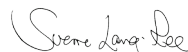

Robert Søndrål

Jorunn Egelund

Trond Andersen

Arne Kristian Kolberg
Konsernsjef

Kjersti Hoff

Sverre A. Lang-Ree

Ken Ove Sletthaug

Viggo Sennesvik

Kontantstrøm

Tall i 1000 kr

	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter				
Resultat før skattekostnad	313 775	210 155	242 541	232 668
- Periodens betalte skatter	- 49 607	- 47 539	- 26 163	- 2 8 228
-/+ Gevinst og tap på anleggsmidler	- 66 679	12 246	- 2 883	55 325
+ Avskrivninger og nedskrivninger	526 249	477 511	393 710	353 379
+/- Endring i varelager	156 701	- 238 631	193 794	- 197 813
+/- Endring i kundefordringer	88 673	203 953	116 865	260 186
+/- Endring i leverandørgjeld	185 060	- 158 235	155 309	- 163 708
+/- Resultat ved bruk av egenkapitalmetoden	- 1 270	- 18 404	- 582	- 16 677
+/- Poster klassifisert som investerings/finansierings aktiviteter	5 974	0	5 974	0
+/- Endring i andre tidsavgrensningposter	- 373 790	- 106 720	- 355 583	- 117 804
= Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	785 086	334 335	722 982	377 327
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
+ Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	179 349	4 280	24 043	48 064
- Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	- 952 103	- 558 903	- 803 189	- 430 457
+/- Endring i langsiktige fordringer	15 580	26 878	158 607	- 241 593
+ Innbetalinger ved andre investeringer og utbytte	23 665	23 909	33 814	19 427
- Utbetalinger ved kjøp av andre investeringer	- 406 207	- 253 241	- 521 569	- 111 071
= Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	- 1 139 716	- 757 077	- 1 108 293	- 715 630
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
+ Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	330 000	395 282	330 000	395 282
- Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	- 489 279	- 85 426	- 515 086	- 96 215
+/- Netto inn-/utbetalinger av obligasjonslån	790 000	35 000	790 000	35 000
+/- Netto endring i kortsiktig gjeld til kredittinstitusjoner	- 275 185	321 395	- 200 000	200 000
+/- Inn / utbetalinger av egenkapital	- 310	- 3 054	- 310	- 3 054
= Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	355 227	663 197	404 604	531 014
= Netto endring i kontanter og bankinnskudd	597	240 455	19 293	192 711
+ Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	610 350	362 940	514 830	322 119
+ Likvider ved fusjon/oppkjøp	17 184	6 954		
= Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	628 131	610 350	534 123	514 830

Note 1

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge.

Konsolidering

Konsernregnskapet presenterer samlet økonomisk stilling, resultat av årets virksomhet og kontantstrømmer for morselskapet, Nortura SA, og datterselskapene. Datterselskap omfatter de selskap hvor Nortura SA direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse. Bestemmende innflytelse anses, i utgangspunktet, å foreligge når en direkte eller indirekte eier mer enn 50 % av den stemmeberettigede kapital. Det anvendes enhetlige regnskapsprinsipper for alle selskap som inngår i konsernet.

Alle transaksjoner mellom konsernselskapene, mellomværende og urealiserte konserngevinster elimineres i konsernregnskapet.

Eierandeler i datterselskap innarbeides i konsernregnskapet etter oppkjøpsmetoden. Forskjellen mellom kostpris for eierandelene og bokført verdi av netto eiendeler på oppkjøpstidspunktet analyseres og henføres til de enkelte balanseposter i henhold til virkelig verdi. Kostpris som overstiger virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler, aktiveres som goodwill og avskrives i resultatregnskapet i takt med de underliggende forhold for forventet økonomisk levetid. Ved oppkjøp anvendes nominell skattesats ved beregning av utsatt skatt på merverdi eksklusiv goodwill. Minoritetsinteresser inngår i konsernets egenkapital.

Tilknyttede selskap er selskap der konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll, og hvor andelen er av langsiktig strategisk karakter. Betydelig innflytelse foreligger normalt der konsernet har en eierandel på mellom 20 % og 50 %. Tilknyttede selskap innarbeides etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Konsernets andel av resultatet fra tilknyttede selskap er basert på resultat etter skatt i det tilknyttede selskapet med fradrag for eventuelle avskrivninger på merverdier som skyldes at kostpris på eierandelene var høyere enn den ervervede andel av bokført egenkapital. I resultatregnskapet er andel av resultatet i tilknyttet selskap vist under finansposter. I balansen vises eierandeler i tilknyttede selskap under anleggsmidler. Andel av underskudd i tilknyttede selskap resultatføres ikke hvis dette medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ, med mindre konsernet har påtatt seg en forpliktelse eller avgitt garantier for det tilknyttede selskapet.

Ved innarbeidelse av investeringer i datterselskap og tilknyttede selskap hvor årsregnskapene er utarbeidet i utenlandsk valuta, omregnes balanseposter til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Resultatposter omregnes til norske kroner ved å benytte gjennomsnittskurs for regnskapsåret. Omregningsdifferansen som oppstår ved at selskapets inngående egenkapital og årets resultat er omregnet til annen kurs enn utgående egenkapital, føres som korreksjon til konsernets egenkapital. Dette omfatter også kursgevinster eller – tap som oppstår på transaksjoner som anses som valutasikring av en nettoinvestering i et utenlandsk selskap.

Driftsinntekter og andre inntekter

Inntekt fra salg av varer resultatføres når levering har funnet sted og det vesentligste av risiko og avkastning er overført. Tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Driftskostnader

Kostnader resultatføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Særlige poster

Særlige poster er vesentlige poster som er uvanlige og/eller uregelmessige. Slike poster spesifiseres på egen linje, og grunnlaget for presentasjon på egen linje opplyses om i en note.

Hovedregel for klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk klassifiseres som anleggsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år, samt andre eiendeler som knytter seg til varekretsløpet, klassifiseres som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost fratrasket av- og nedskrivninger. Langsiktig gjeld og kortsiktig gjeld er vurdert til pålydende beløp.

Immaterielle eiendeler

Goodwill (Badwill) er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttet selskap inngår i balanseført verdi på investeringer i tilknyttet selskap. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger. Avskrivninger for goodwill er fem år med mindre lengre levetid er særskilt begrunnet.

Anleggsmidler

Varige driftsmidler

Investeringer i produksjonsanlegg og andre varige driftsmidler måles til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte av- og nedskrivninger. Anskaffelseskost for varige driftsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives lineært over den økonomiske levetiden. Renter som knytter seg til anleggsperioden for betydelige varige driftsmidler under oppføring balanseføres som en del av kostprisen. Kostnader forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir løpende kostnadsført. Kostnader ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlenes levetid vesentlig, aktiveres og avskrives i takt med driftsmiddelet. Dersom gjenvinnbart beløp av driftsmiddelet er lavere enn balanseført verdi og verdifallet forventes ikke å være forbigående, foretas nedskrivning

til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdien av de framtidige kontantstrømmene som eiendelen forventes å generere.

Leieavtaler

Leieavtaler vurderes som finansiell eller operasjonell leie etter en konkret vurdering av den enkelte avtale. Eiendeler som leies på betingelser som i det vesentlige overfører økonomisk risiko og kontroll til selskapet (finansiell leie), balanseføres som varige driftsmidler og tilhørende leieforpliktelser medtas i balanseposten avsetning for forpliktelse til nåverdien av leiebetalinger. Driftsmiddelet avskrives planmessig, og forpliktelsen reduseres med betalt leie etter fradrag for beregnet rentekostnad.

Aksjer og andeler i tilknyttet selskap og datterselskap

Investeringer i datterselskap vurderes etter kostmetoden, og tilknyttet selskap vurderes etter egenkapitalmetoden i selskapsregnskapet. Investeringene vurderes til anskaffelseskost fratrasket eventuelle nedskrivninger. Nedskrivning til virkelig verdi gjennomføres dersom verdifallet ikke er forbigående. Mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskapene som representerer avkastning i eiertiden, inntektsføres som annen finansinntekt. Konsernbidrag og utbytte fra datterselskap regnskapsføres det samme året som datterselskapet avsetter beløpet.

Andre aksjer og andeler klassifisert som anleggsmidler

Investeringer i anleggsaksjer og andeler hvor selskapet ikke har betydelig innflytelse, balanseføres til anskaffelseskost. Investeringene nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Mottatt utbytte fra selskapene som representerer avkastning i eiertiden, inntektsføres som annen finansinntekt.

Langsiktige fordringer

Langsiktige fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger. Renteinntekter regnskapsføres når de er opptjent.

Omløpsmidler

Varer

Beholdninger av varer vurderes til det laveste av kostpris etter "først inn - først ut"-prinsippet og virkelig verdi. Kostpris for tilvirkede varer er direkte materialer, direkte lønn samt andel av indirekte tilvirkningskostnader, mens kostpris for innkjøpte varer er anskaffelseskost. Årets varrekostnad består av kostpris solgte varer med tillegg av eventuell nedskrivning i samsvar med god regnskapsskikk pr. årsslutt. Virkelig verdier er estimert salgspris fratrasket estimerte utgifter til ferdigstillelse, salg og distribusjon.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for forventede tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. Obligasjoner og plasseringer i pengemarkedspapirer

Note 1 fortsettelse

Regnskapsprinsipper

Markedsbaserte finansielle instrumenter, herunder aksjer og obligasjoner, som inngår i en handelsportefølje vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Andre kortsiktige investeringer vurderes til det laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen.

Bankinnskudd og kontanter

Regnskapslinjen bankinnskudd og kontanter inkluderer både kontanter og bankinnskudd.

Pensjonsordninger

Selskapet har pensjonsordninger som gir de ansatte rett til avtalte framtidige pensjonsytelser. Forpliktelsen kostnadsføres over opptjeningsperioden i henhold til planens opptjeningsformel. Allokeringmetoden tilsvarer planens opptjeningsformel med mindre det vesentligste av opptjeningen skjer mot slutten av opptjeningsperioden. Lineær opptjening legges da til grunn. Pensjonsforpliktelser beregnes på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, framtidig avkastning på pensjonsmidler, framtidig regulering av lønn, pensjoner og nivået på folketrygdens grunnbeløp og aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang og uføretariff. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse består av brutto pensjonsforpliktelse fratrasket virkelig verdi av pensjonsmidler. Netto pensjonsforpliktelse på underfinansierte ordninger balanseføres som langsiktige finansielle forpliktelser, mens netto pensjonsmidler på overfinansierte ordninger balanseføres som finansielle anleggsmidler dersom det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. Arbeidsgeberavgift inkluderes i tallene for faktisk underfinansierte ordninger.

Endringer i forpliktelser som skyldes endringer i pensjonsplanen, kostnadsføres umiddelbart dersom planendringer er ubetingede på tidspunkt for endring. Endringer i forpliktelsen og pensjonsmidlene som skyldes endringer i og avvik mot beregningsforutsetningene, fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningsperiode for den del av avvikene som overstiger 10 % av det høyeste av henholdsvis brutto pensjonsforpliktelse og brutto pensjonsmidler.

Netto pensjonskostnad, som er brutto pensjonskostnad fratrasket estimert avkastning på pensjonsmidlene, korrigert for fordelt virkning av estimatavvik og endringer i pensjonsplaner, klassifiseres som ordinær driftskostnad og er presentert sammen med lønn og andre ytelser under personalkostnader i resultatregnskapet.

Innskuddsplaner periodiseres etter sammenstillingsprinsippet. Årets innskudd til innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres når de påløper.

Ansettelse i Nortura SA etter 1.7.2007 opptjener pensjon etter innskuddsbasert ordning.

Skatter

Skattekostnaden sammenstilles med regnskapsmessig resultat før skatt. Skatt knyttet til egenkapitaltransaksjoner føres mot egenkapitalen. Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets direkte skattepliktige inntekt)

korrigert for feil i tidligere års beregninger, endring i netto utsatt skatt, samt formuesskatt. Utsatt skatt og utsatt skattefordel presenteres netto i balansen for skatteposisjoner knyttet til selskap som inngår i skattekonsernet. Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Ved beregningen benyttes nominell skattesats. Positive og negative forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall. Utsatt skattefordel oppstår dersom en har midlertidige forskjeller som gir opphav til skattemessige fradrag i framtiden. Utsatt skattefordel balanseføres når det er sannsynlig at denne kan utnyttes i framtidige år.

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til valutakurs på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta, som ikke inngår i sikringsforhold, vurderes til dagskurs og eventuelle urealiserte og realiserte gevinster eller tap resultatføres under finansposter.

Resultatførte valutavirkninger på gjeld som sikrer netto investeringer i utenlandske datterselskap reverseres i konsernselskapet og føres mot omregningsdifferanse under egenkapitalen.

Finansielle instrumenter

Nortura benytter finansielle sikringsinstrumenter for å redusere effekten av svingningene i valutakurser og markedsrenter (NIBOR). Sikringsinstrumentene balanseføres ikke. Endring i beregnet markedsverdi for sikringshandler myntet på regnskapsperioder senere enn balansedato resultatføres først i den aktuelle regnskapsperiode.

Bruk av estimater og informasjon om betydelige estimater

De beskrevne regnskapsprinsippene innebærer at ledelsen i Nortura SA har anvendt estimater og forutsetninger som påvirker poster i resultat og balanse. Estimatenes baseres på erfaring og en vurdering av underliggende faktorer. Framtidige hendelser og endringer i rammebetingelser kan medføre at estimater og forutsetninger må endres. Endringer i regnskapsmessige estimater resultatføres i den periode estimatene endres, med mindre utsatt resultatføring følger av god regnskapspraksis. Vurderinger, estimater og forutsetninger som har vesentlig effekt for regnskapet oppsummeres nedenfor.

Avskrivninger

Avskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler er basert på antatt levetid for disse. Endrede markedsforhold og framtidige investeringsbeslutninger vil påvirke eksisterende produksjonskapasitet og forventet brukstid. Dette kan gi grunnlag for endrede avskrivningsprofiler og vil påvirke framtidige resultater.

Nedskrivninger

Nortura SA har betydelige investeringer i varige driftsmidler, immaterielle eiendeler inkludert goodwill, tilknyttede selskaper og datterselskaper. Disse anleggsmidlene testes for nedskrivninger

når det foreligger indikatorer på mulig verdifall. Slike indikatorer kan være endringer i markedspriser, avtalestrukturer, negative hendelser eller andre driftsforhold. Ved beregning av gjenvinnbart beløp må det gjøres en rekke estimater vedrørende framtidige kontantstrømmer der prisbaner, salgsvolum og levetid er blant de viktigste faktorene.

Pensjoner

Beregning av virkelig verdi av pensjonsforpliktelser er basert på flere økonomiske og demografiske forutsetninger. Enhver endring i de anvendte forutsetninger påvirker den beregnede forpliktelsen. Det henvises til note for en nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

Utsatt skattefordel

Utsatt skattefordel balanseføres bare i den grad det er sannsynlig at det vil være framtidig skattepliktig overskudd som er stort nok til å nyttiggjøre seg skattefordelen enten ved at enheten har vist overskudd nylig eller ved at det er identifisert eiendeler med merverdier.

Avsetninger

For enkelte resultatposter i regnskapet avsettes det for forventende framtidige kostnader basert på estimater og informasjon som er tilgjengelig på tidspunkt for regnskapsavleggelse. Disse avsetningene kan avvike fra faktisk framtidig kostnad. Avsetninger knytter seg eksempelvis til omstillingskostnader, tap på kundefordringer, ukurans på varer og betingede tap som er sannsynlige og kvantifiserbare, herunder omtvistede forhold og rettsaker.

Tilskudd

Tilskudd er presentert etter bruttometoden for det som gjelder virksomhets drift. Tilskudd som gjelder virksomhetens drift er presentert som andre inntekter i regnskapet. Tilskuddet er bokført i samme periode som tilsvarende kostnader/investeringer. Se nærmere omtale under note 19.

Kontantstrømpstilling

Kontantstrømpstillingen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter og bankinnskudd.

Prinsippendringer

Nortura SA har endret prinsipp knyttet til bokføring av inntekter fra omsetningsavgift og jordbruksoppgjøret, fra bruttoføring til nettoføring. Sammenligningstallene er omarbeidet. Se note 2, 3, 5 og 20.

Note 2

Sammenslåtte poster

Annen finansinntekt	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Renteinntekter fra foretak i samme konsern			28 017	26 921
Annen renteinntekt	46 171	35 514	43 930	33 375
Annen finansinntekt	1 981	6 457	37 213	574
Valutagevinst	10 709	1 709	4 467	636
Sum finansinntekt	58 861	43 681	113 628	61 505

Annen finanskostnad	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Annen rentekostnad	171 252	155 876	165 880	150 873
Annen finanskostnad	4 142	4 417	3 287	2 070
Valutatap	14 700	14 006	28 062	3 702
Nedskrivning av finansielle omløpsmidler og anleggsmidler	5 974	5 658	5 974	30 658
Sum finanskostnad	196 068	179 957	203 203	187 303

Andre driftskostnader	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Reperasjon og vedlikehold	335 289	333 390	268 135	276 760
Energikostnader	229 680	257 013	160 230	192 517
Transportkostnader	338 221	324 602	272 207	271 483
Andre driftskostnader	1 284 426	1 211 343	1 044 120	999 922
Andre driftskostnader konsernselskap			256 812	212 113
Sum andre driftskostnader	2 187 616	2 126 348	2 001 504	1 952 795

Note 3

Spesifisering av inntekter

Salgsinntekter	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Dagligvare, storhusholdning og KBS	11 598 381	11 035 716	10 604 971	10 542 276
Industri salg	3 331 416	2 813 572	3 194 800	2 638 999
Ekspert	466 629	436 773	37 163	40 068
Internasjonal handel	1 747 619	1 437 904		
Øvrige områder	2 079 578	1 776 369	1 278 210	1 076 120
Salg til datterselskaper			990 110	785 657
Sum salgsinntekter	19 223 623	17 500 334	16 105 253	15 083 121

Forklaring:

Dagligvare, storhusholdning og KBS: Omfatter dagligvare kjeder, hotell, bensinstasjoner, kiosker o.l

Industri salg: Omfatter andre kjøttbedrifter i Norge

Internasjonal handel: Salg mellom andre land enn Norge

Markedsregulering: Salg av reguleringsvare

Øvrige områder: Omfatter andre omsetningsledd, salg til medlemmer, ansatte og omsetningsavgiften m.v. jf note 20

Annen driftsinntekt	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Gevinst ved salg av anleggsmidler	66 679	1 971	2 883	40 190
Tilskudd jf note 19	28 087	19 418	14 504	14 418
Andre driftsinntekter	2 675 708	2 828 032	2 670 329	2 810 050
Driftsinntekter til datterselskaper			25 578	23 025
Sum annen driftsinntekt	2 770 474	2 849 420	2 713 294	2 887 684

Andre inntekter omfatter blant annet slakteinntekter i Nortura SA

Note 4

Spesifisering av varebeholdning

	Konsern 31.12.2014	Konsern 31.12.2013	Morselskap 31.12.2014	Morselskap 31.12.2013
Råvarer	1 491 844	1 484 747	1 198 898	1 231 477
Varer under tilvirkning og ferdigvarer	412 162	404 989	315 875	307 755
Lastbærere	310 304	335 027	303 873	326 961
Markedsreguleringslager	26 161	172 408	26 161	172 408
Sum varebeholdning	2 240 471	2 397 172	1 844 807	2 038 601

Lastbærere omfatter bisonpaller, plastpaller, krok, plastbakker mv.

Note 5

Personalkostnader

	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Lønninger	2 747 115	2 681 525	2 446 112	2 438 615
Arbeidsgiveravgift	351 322	345 386	314 538	313 904
Pensjonskostnader inkl. arbeidsgiveravgift jfr. note 7	147 930	185 156	132 501	170 646
Innleid arbeidshjelp	241 958	272 336	233 894	246 739
Andre ytelser	115 399	122 727	107 372	113 264
Sum personalkostnader	3 603 723	3 607 130	3 234 417	3 283 168

Antall utførte årsverk	5 579	5 645	5 001	5 097
------------------------	-------	-------	-------	-------

Honorar og lønn til styret, råd, utvalg og konsernsjef	2014	2013
Styrehonorarer og honorar til styret, råd og utvalg	5 062	4 312
Lønn til konsernsjef	2 827	2 609
Innbetalt pensjonspremie til konsernsjef	237	197
Fri bil og andre godtgjørelser til konsernsjef	183	154
Lønn og godtgjørelser til tidligere konsernsjef fram til og med 14.02.2013		442
Sum honorarer og lønn til styret og konsernsjef	8 309	7 714

Avsetning for pensjons- og andre forpliktelser akkumulert pr 31.12:	2014	2013
Tidligere Konsernsjef		7 757
Konsernsjef	1 195	763
Andre i konsernledelsen	20 483	25 244

Avtaleforhold vedrørende konsernsjefen

Det er en gjensidig oppsigelsestid på 6 mnd. Dersom konsernet velger å bringe arbeidsforholdet til opphør, beholder konsernsjef sin lønn og sosiale ytelser i 12 måneder. Pensjonsordningen er en ytelsesbasert foretakspensjon som gir 65% av lønn opp til 12G fra 67 år og topplederpensjon som gir 65 % av lønn mellom 12G og 20G fra 67 år til 77 år.

Avtaleforhold vedrørende den øvrige konsernledelsen

Konsernledelsen består foruten konsernsjef Arne Kr. Kolberg av følgende personer: Egil Olsvik, Hans Thorn Wittusen, Harald Ullevoldsæter, Kjell S.Rakkenes, Robert Bekkhus, Tor Aamot, Lisbeth Svendsen, Erling-Geir Iversen og Torleif Bjella. Dersom konsernet velger å bringe arbeidsforholdet til opphør, beholder konserndirektørene sin lønn og sosiale ytelser i 12 måneder.

Note 5 fortsettelse

Personalkostnader

Beløp i kr	Lønn	Fordel fri bil	Annet	Innbet. Pensjonspremie	Pensjonsforpliktelse	Bilordning
Egil Olsvik	1 994	135	15	376	11 728	Fri bil
Erling-Geir Iversen	1 619		142	58	631	Fast bilgodtgjørelse
Hans Thorn Wittusen	1 624	143	15	254	522	Fri bil
Harald Ullevoldsæter	1 435	131	17	49	404	Fri bil
Kjell S.Rakkenes	1 594	167	10	58	451	Fri bil
Robert Bekkhus	1 450	155	10	58	228	Fri bil
Lisbeth Svendsen	1 630	133	16	282	494	Fri bil
Tor Aamot	1 730	167	10	57	4 346	Fri bil
Torleif Bjella	1 672	178	10	343	1 678	Fri bil
Sum	14 749	1 209	245	1 535	20 483	

Harald Ullevoldsæter ble ansatt i konsernledelsen 1. mars 2014 og Robert Bekkhus ble ansatt i konsernledelsen 14. mai 2014

	Førtidspensjon før 67 år	Pensjon opp til 12G	Pensjon opp til 20G
Arne Kr. Kolberg		Foretakspensjon	Topplederpensjon 1
Egil Olsvik	62 år	Foretakspensjon	Topplederpensjon 1
Erling-Geir Iversen		Foretakspensjon	Topplederpensjon 1
Hans Thorn Wittusen		Foretakspensjon	Topplederpensjon 1
Harald Ullevoldsæter		Foretakspensjon	Topplederpensjon 1
Kjell S.Rakkenes		Foretakspensjon	Topplederpensjon 1
Robert Bekkhus		Foretakspensjon	Topplederpensjon 1
Lisbeth Svendsen		Foretakspensjon	Topplederpensjon 1
Tor Aamot	65 år	Foretakspensjon	Topplederpensjon 2
Torleif Bjella		Foretakspensjon	Topplederpensjon 1

Førtidspensjon: 65% av lønn opp til 20G

Foretakspensjon: Ytelsesordning 65% av lønn opp til 12G fra 67 år eller innskuddsordning for ansatte etter 01.07.2007

Topplederpensjon 1: 65% av lønn mellom 12G og 20G fra 67 år til 77 år

Topplederpensjon 2: 65% av lønn mellom 12G og 20G

Styret i Nortura SA	Styrehonorar fra Nortura SA
Styreleder	Sveinung Svebestad 774
Nestleder	Kari Redse Håskjold 415
Styremedlem	Bente Roer 261
Styremedlem	Inger Lise Aarrestad Rettedal 132
Styremedlem	Kjersti Hoff 269
Styremedlem	Robert Søndrål 264
Styremedlem	Sverre Lang-Ree 262
Styremedlem	Teig Madsen 307
Styremedlem	Oddveig Gikling- Bjørnå 248
Styremedlem (vara)	Paul Sindre Vedeld 161
Styremedlem (ansatt repr)	Ken Ove Sletthaug 170
Styremedlem (ansatt repr)	Live Major 170
Styremedlem (ansatt repr)	Trond Andersen 170
Styremedlem (ansatt repr)	Viggo Sennesvik 170
Styremedlem (ansatt repr vara)	Jorunn Signe Egeland 48
Styremedlem (ansatt repr vara)	Kenneth Johansen 130
Sum honorarer	3 953

Årsmøte	Honorar fra Nortura SA
Ordfører	Håvard Ringnes 108
Varaordfører	Roy Erik Hetland 24
Sum honorarer	132

Note 5 fortsettelse

Personalkostnader

Fraträtt 2014		Styrehonorar fra Nortura SA
Ordfører	Gabriel Joa	44
Styremedlem	Jofrid Torland Mjåtveit	146
Styremedlem (vara)	Olav Røysland	190
Leder kontrollkomite	Eivind Glestad	33
Styremedlem	Lars Petter Bartnes	193
Styremedlem (ansatt repr)	Kay R. Kristoffersen	170
Sum honorarer		777
Kontrollkomite i Nortura SA		Honorar fra Nortura SA
Leder	Liv-Julie Wågan	47
Nestleder	Terje Rømmen	80
Medlem	Odd Gunnar Mosen	73
Sum honorarer		200
Sum honorarer til styret, råd og utvalg		5 062

Fast godtgjørelse i Nortura SA			
Styreleder	485	Styrets nestleder	250
Styremedlemmer Nortura SA	175	1. varamedlem	50
Ordfører	75	Varaordfører	15
Leder av kontrollkomite	50	Kontrollkomitemed	40

Det er for styreleder inngått avtale om kompensasjon av husleie for leilighet i Oslo. Avtalen erstatter ordinær dekning av overnatting. Total dekning for 2014 har vært 134 tusen kr.

Alle medlemstillitsvalgte har fraværsgodtgjørelse. Kretsledere honoreres med fraværsgodtgjørelse for de oppdrag de gjør for organisasjonen.

Fraværsgodtgjørelse	Kr 2 000 for fravær over 4 timer
	Kr 1 000 for fravær under 4 timer

Note 6

Honorar til revisjon

	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Lovpålagt revisjon	2 548	2 654	1 378	1 579
Andre attestasjonstjenester	205	192	189	174
Skatterådgivning	47	271	47	179
Andre tjenester	130	847	110	407
Sum	2 930	3 964	1 724	2 338

Alle beløb er eksklusiv merværdiavgift

Note 7

Pensjoner

Nortura er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene i denne loven. Konsernet har en ytelsesbasert ordning som ble lukket i 2007 og innskuddsbasert ordning for øvrige ansatte. Den ytelsesbaserte ordningen behandles regnskapsmessig som en ytelsesplan. Nortura anvender prinsippene i NRS 6 ved beregning av pensjonsforpliktelsen. Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning. Selskapene innen avtaleområdet LO-NHO har en reell økonomisk forpliktelse som følge av avtalen om ny AFP-ordning. Det foreligger imidlertid ikke tilstrekkelig informasjon til å muliggjøre innregning av forpliktelse i årsregnskapet. Dette medfører at ingen forpliktelse for ny AFP-ordning er balanseført. I tillegg er det individuelle pensjoner som er nærmere beskrevet i note 5.

Morselskap

Omfatter ordningene pr. 31.12 følgende ansatte:	Ansatte 2014	Pensjonister 2014	Ansatte 2013	Pensjonister 2013
Medlem i pensjonskassen, ytelsesordning	2 725	2674	3127	2487
Innskuddsbasert pensjon	2992	0	2988	0
Individuelle ordninger	17	0	16	0
AFP	5717	35	6115	93

Konsern

Omfatter ordningene pr. 31.12 følgende ansatte:	Ansatte 2014	Pensjonister 2014	Ansatte 2013	Pensjonister 2013
Medlem i pensjonskassen, ytelsesordning	2829	2708	3236	2518
Innskuddsbasert pensjon	3374	0	3362	0
Individuelle ordninger	17	0	16	0
AFP	6203	37	6598	96

	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	80 830	73 802	76 852	70 360
Rentekostnad	99 714	94 065	96 248	91 062
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	- 124 716	- 91 061	- 120 772	- 88 495
Avskrivning av aktuariell gevinst/tap	- 14 679	4 275	- 14 293	3 281
Arbeidsgiveravgift	7 939	10 860	7 378	10 254
Årets pensjonskostnad (ytelsesordning)	49 088	91 940	45 414	86 462

Kostnadsført premie innskuddsordninger	55 023	53 868	46 493	47 351
Andre pensjonskostnader, herunder AFP premie	43 820	39 348	40 594	36 833
Total pensjonskostnad	147 930	185 156	132 501	170 646

Arbeidsgiveravgift for innskuddsordninger og AFP premie er ikke inkludert i tallene ovenfor.

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler

Endring brutto pensjonsforpliktelse	Morselskap					
	2014			2013		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Pensjonsforpliktelse 1.1.	2 382 626	58 160	2 440 786	2 180 902	76 314	2 257 216
Tilgang og avgang	0	669	669		651	651
Kostnad ved innværende periodes pensjonsopptjening	73 848	2 681	76 530	68 554	5 981	74 536
Rentekostnad	95 856	287	96 143	89 828	1 146	90 974
Aktuariell gevinst og tap	473 592	2 442	476 033	127 636	- 10 696	116 940
Utbetaling pensjon/fripoliser	- 89 344	- 17 011	- 106 355	- 84 294	- 15 236	- 99 530
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	2 936 577	47 229	2 983 806	2 382 626	58 160	2 440 786

Endringer brutto pensjonsmidler

Virkelig verdi pensjonsmidler 1.1	2 708 707		2 708 707	2 414 872		2 414 872
Oppkjøp og salg	0		0			0
Faktisk avkastning på pensjonsmidler	47 172		47 172	207 197		207 197
Premieinnbetalinger	161 560		161 560	170 932		170 932
Utbetaling av pensjoner/fripoliser	- 89 344		- 89 344	- 84 294		- 84 294
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12	2 828 096	0	2 828 096	2 708 707	0	2 708 707
Netto pensjonsforpliktelse	108 481	47 229	155 710	- 326 082	58 160	- 267 922
Arbeidsgiveravgift av forpliktelsen	15 296	1 457	16 753	- 45 978	1 910	-44 068
Ikke resultatført estimatavvik	- 862 728	- 969	- 863 697	- 238 383	16 380	- 222 003
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12	- 738 950	47 716	- 691 234	- 610 442	76 450	- 533 992

Note 7 fortsettelse

Pensjoner

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler

Konsern

Endring brutto pensjonsforpliktelse	2014			2013		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Pensjonsforpliktelse 1.1.	2 467 559	58 739	2 526 298	2 251 302	78 201	2 329 503
Tilgang og avgang	0	669	669		651	651
Kostnad ved inneværende periodes pensjonsopptjening	77 866	2 679	80 545	71 996	5 981	77 978
Rentekostnad	99 309	300	99 609	92 761	1 211	93 972
Aktuariell gevinster og tap	494 210	2 458	496 668	136 918	- 11 403	125 515
Utbetaling pensjon/fripoliser	- 90 792	- 17 522	- 108 314	- 85 418	- 15 903	- 101 321
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	3 048 152	47 323	3 095 475	2 467 559	58 739	2 526 298

Endringer brutto pensjonsmidler

Virkelig verdi pensjonsmidler 1.1	2 793 517		2 793 517	2 483 152		2 483 152
Oppkjøp og salg	0		0			0
Faktisk avkastning på pensjonsmidler	49 536		49 536	217 282		217 282
Premieinnbetalinger	173 116		173 116	178 501		178 501
Utbetaling av pensjoner/fripoliser	- 90 792		- 90 792	- 85 418		- 85 418
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12	2 925 378	0	2 925 378	2 793 517	0	2 793 517

Netto pensjonsforpliktelse	122 774	47 323	170 098	- 325 958	58 739	- 267 219
Arbeidsgiveravgift av forpliktelsen	17 311	1 470	18 781	- 45 960	1 991	- 43 969
Ikke resultatført estimatavvik	- 893 139	- 958	- 894 098	- 243 942	17 248	- 226 694
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12	- 753 054	47 835	- 705 219	- 615 860	77 978	- 537 882

Endringer i forpliktelsen

	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 1.1	- 537 882	- 408 123	- 533 992	- 407 471
Resultatført pensjonskostnad	49 088	91 940	45 414	85 245
Premiebetalinger (ekskl. adm kostnader)	- 208 668	- 221 699	- 194 899	- 211 766
Oppkjøp og salg	- 7 757		- 7 757	
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	- 705 219	- 537 882	- 691 233	- 533 992

Balanseførte pensjonsmidler

Balanseført pensjonsforpliktelse

755 821	619 836	738 950	610 442
50 602	81 954	47 716	76 450

Ved beregning av pensjonskostnad og pensjonsforpliktelse er følgende forutsetninger lagt til grunn i konsernet og morselskap

	2014	2013
Diskonteringsrente	2,30 %	4,10 %
Avkastning på pensjonsmidler i %	3,20 %	4,40 %
Lønnsvekst i %	2,50 %	3,50 %
Pensjonsregulering i %	0,00 %	0,20 %
Regulering av folketrygdens grunnbeløp	2,50 %	3,50 %

Prosentvis fordeling av pensjonsmidlene på investeringskategorier pr 31. desember

	2014	2013
Aksjer verdijustert	19,0 %	19,6 %
Omløpsobligasjoner	51,0 %	51,0 %
Pengemarked	6,7 %	4,7 %
Anleggsobligasjoner	10,3 %	11,5 %
Eiendom	8,3 %	8,4 %
Annet	4,7 %	4,8 %

Note 8

Varige driftsmidler

Morselskap	Bygninger og Tomt	Maskiner	Driftsløsøre	Sum 2014	Sum 2013
Anskaffelseskost 01.01.	3 766 846	3 562 914	1 238 491	8 568 251	8 316 407
+ Tilgang i året	453 877	296 629	52 683	803 189	430 457
- Avgang i året	- 138 526	- 1 705	- 16 312	- 156 544	- 178 612
Anskaffelseskost 31.12	4 082 196	3 857 838	1 274 862	9 214 896	8 568 251
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	- 2 225 568	- 3 286 466	- 1 021 213	- 6 533 246	- 6 275 244
Bokført verdi 31.12	1 856 628	571 373	253 649	2 681 650	2 293 007
Årets avskrivning	121 115	186 194	58 944	366 253	373 063
Årets nedskrivning	0	49	25 027	25 076	10 710
Årets avskrivning og nedskrivning	121 115	186 243	83 971	391 330	383 773
Økonomisk levetid (tomt avskrives ikke)	10-40 år	5-10 år	3-10 år		
Avskrivningsplan	lineær	lineær	lineær		
Regnskapsmessig gevinst/tap (-) solgte driftsmidler	2 281	-	602	2 883	40 101
Årlig leie av ikke balanseførte driftsmidler		1 151	30 255	31 406	27 837

Konsern	Bygninger og Tomt	Maskiner	Driftsløsøre	Sum 2014	Sum 2013
Anskaffelseskost 01.01.	4 625 246	4 327 038	1 458 854	10 411 139	9 713 783
Tilgang ved nye datterselskap	159 461	45 151	10 008	214 620	328 265
+ Tilgang i året	587 131	302 656	62 316	952 103	558 903
- Avgang i året	- 254 535	- 19 475	- 3 188	- 277 197	- 189 812
Anskaffelseskost 31.12	5 117 304	4 655 370	1 527 991	11 300 666	10 411 139
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	- 2 554 509	- 3 871 171	- 1 214 263	- 7 639 943	- 7 210 652
Bokført verdi 31.12	2 562 796	784 199	313 728	3 660 722	3 200 487
Årets avskrivning	161 908	239 851	81 534	483 293	488 222
Årets nedskrivning	0	49	25 827	25 876	10 710
Årets avskrivning og nedskrivning	161 908	239 900	107 361	509 169	498 932
Økonomisk levetid (tomt avskrives ikke)	10-40 år	5-10 år	3-10 år		
Avskrivningsplan	lineær	lineær	lineær		
Regnskapsmessig gevinst/tap (-) solgte driftsmidler	66 077	0	602	66 679	3 186
Årlig leie av ikke balanseførte driftsmidler (3 til 7 års varighet)		2 309	31 459	33 768	32 667
Bokført verdi 31.12 av balanseførte leieavtaler				2 485	6 195
herav årets avskrivning				2 293	3 459
Nåverdi av leiebetalingen				2 522	4 111
Nominelt beløp av leiebetalingen				4 111	301 151

	Konsern 31.12.2014	Konsern 31.12.2013
Nåverdi av forpliktelser knyttet til balanseført leasing.		
1 år	2 293	3 459
2 til 5 år		
over 5 år		
Sum	2 293	3 459

Driftsmidler som leies på betingelser som i det vesentlige overfører økonomiske rettigheter og forpliktelser til selskap i konsernet aktiveres til nåverdi av leien (finansiell leie). Forpliktelsen inngår i rentebærende langsiktig gjeld. Driftsmidlene avskrives og forpliktelsen reduseres med betalt leie etter fradrag for beregnet rentekostnad. For øvrige leieavtaler er leiebetalingen en driftskostnad som fordeles over leieperioden.

Note 9

Immatrielle eiendeler

Morselskap	Varemerker og lignende	Goodwill (Badwill)	2014	2013
Anskaffelseskost 01.01.	10 000	- 61 646	- 51 646	- 61 646
+ Tilgang i året			0	10 000
- Avgang i året			0	0
Anskaffelseskost 31.12	10 000	- 61 646	- 51 646	- 51 646
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	- 3 000	61 646	58 646	61 026
Bokført verdi 31.12	7 000	0	7 000	9 381
Årets avskrivning	2 000	381	2 381	- 11 710
Årets nedskrivning			0	- 18 684
Årets avskrivning og nedskrivning			2 381	- 30 394
Økonomisk levetid	5 år	5 år		
Avskrivningsplan	lineær	lineær		
Goodwill knytter seg til :			2014	2013
Nortura Eggprodukter AS				381
Sum goodwill				381

Konsern	Varemerker og lignende	Goodwill	Sum 2014	Sum 2013
Anskaffelseskost 01.01.	11 632	100 607	112 239	43 159
Tilgang ved oppkjøp		239 547	239 547	13 554
+ Tilgang i året	574	861	1 435	55 526
- Avgang i året			0	0
Anskaffelseskost 31.12	12 206	341 015	353 221	112 238
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	- 3 645	- 70 686	- 74 331	- 57 253
Bokført verdi 31.12	8 561	270 329	278 890	54 986
Årets avskrivning	2 206	14 783	16 989	- 2 737
Årets nedskrivning	90		90	-18 684
Årets avskrivning og nedskrivning			17 079	- 21 421
Økonomisk levetid	5 år	5 -10 år		
Avskrivningsplan	lineær	lineær		
Goodwill knytter seg til :			2014	2013
Curtis Wool Direct Holdings Ltd			18 034	24 045
Haworth Holdings Ltd			6 240	6 777
Matiq AS			10 500	13 500
Nortura Eggprodukter AS			-	381
Prima Slakt AS			235 555	-
Sum goodwill			270 329	44 703

Goodwill til oppkjøp i Prima Slakt AS avskrives over 10 år. Investering er gjennomført som en del av en langsiktig og framtidig fabrikkstruktur.

Note 10

Avsetning for forpliktelse

Nortura SA har en forpliktelse for ansatte som blant annet består av uførekapital. I 2012 ble avtalen endret noe som medførte at avtalen behandles som en kontoordning. Beregningen består av ikke avregnet premie og avsetning for innmeldte saker. Basert på utbetalinger og meldte skader 2013 vedrørende tidligere år, så har det vært nødvendig å ta inn en avsetning for ikke meldte skader. Denne ordning framgår i tabell under som Forsikringsordning 1.

Nortura SA har fra 01.01.2013 inngått en ny kontoordning der Nortura er selvsassurandør. Avsetninger er basert på meldte skader i 2013 og 2014. Dessuten er det avsatt for skader som har skjedd i 2014 som ikke er meldt, basert på erfaringer fra tidligere forsikring ordning. Denne ordningen framgår i tabell under som Forsikringsordning 2.

	Konsern 31.12.2014	Konsern 31.12.2013	Morselskap 31.12.2014	Morselskap 31.12.2013
Forsikringsordning 1	85 618	128 456	85 618	128 456
Forsikringsordning 2	66 279	36 194	66 279	36 194
Avsetning for forpliktelse	151 897	164 650	151 897	164 650

Note 11

Morselskapet hadde pr 31.12 følgende investeringer i datterselskap

	Forretnings-kontor	Eier/stemme-andel	Egenkapital i selskapet pr 31.12.2014	Andel av egenkapitalen i selskapet 31.12.2014	Bokført verdi 31.12.2014	Resultat før skatt 2014	Resultat før skatt 2013	Langsiktig lån 31.12.2014
Curtis Wool Direct Holdings Ltd	Bingley, UK	87,5 %	171 451	150 020	101 061	31 925	30 706	96 829
Fjordkjøkken AS	Hå	56,5 %	89 470	50 551	14 700	25 162	24 252	
Hå Rugeri AS	Hå	51,0 %	10 079	5 140	28 050	11 321	16 038	
Jæren Eiendomsinvest AS	Oslo	100,0 %	31 232	31 232	89 176	6 622		107 924
Karasjok Slakteeiendom AS	Karasjok	66,0 %	2 135	1 409	660	566	487	8 220
Lørenveien Kontorbygg AS	Oslo	0,0 %	0	0	-	2 985	2 660	
Matiq AS	Trondheim	100,0 %	22 911	22 911	8 000	19 970	6 293	
Matprat AS	Oslo	100,0 %	106	106	107	1	1	
Norfersk AS	Eidsberg	100,0 %	86 787	86 787	180 005	- 52 403	- 89 306	150 000
Noridane Foods AS	Oslo	67,5 %	32 660	22 046	3 625	4 053	5 761	29 500
Noridane Holding AS	Oslo	100,0 %	58	58	115	- 46	- 10	
Norilia AS	Oslo	100,0 %	31 345	31 345	45 477	23 918	11 228	96 940
Provit AS (oppløst i 2014)	Ringsaker	0,0 %	0	0	-	373	- 258	
Norsk Dyremat AS	Kristiansund	76,7 %	8 658	6 637	6 950	3 214	360	5 000
Norsk Hundefor AS	Hå	100,0 %	28 420	28 420	38 949	2 001	- 7 200	23 000
Norsk Protein AS	Hamar	75,0 %	168 184	126 138	48 904	16 000	16 000	
Nortura Foods AS	Oslo	100,0 %	87	87	100	1	1	
Nortura Hærland Eiendom AS	Eidsberg	100,0 %	5 805	5 805	6 130	789	844	
Nortura Hærland Eiendom KS	Oslo	89,9 %	37 357	33 584	32 754	5 660	7 661	50 000
Prima Slakt AS	Hå	100,0 %	14 506	14 506	257 835	- 1 093		
Scandinavian Poultry Research AS	Våler	51,0 %	1 970	1 005	510	78	- 57	
Skjeberg Lagereiendom AS	Oslo	0,0 %	0	0	-	0	1 708	
Åstoppen Eiendom AS	Tønsberg	100,0 %	2 459	2 459	6 071	292	404	5 250
Sum investeringer i datterselskap hos morselskapet			745 679	620 244	869 179	101 389	27 572	572 663

Selskap eiet via datterselskap

Jærinvest AS	Oslo	100,0 %	2 109	2 109	20 187	282		3 153
Kviemarka Eiendom AS	Oslo	100,0 %	29 932	29 932	40 126	792		61 120
Noridane Food A/S	København, DK	100,0 %	36 472	36 472	12 355	11 961	10 007	
Noridane Fusjon AS (oppløst i 2014)	Oslo	0,0 %	0	0	-	- 13	-9	
Nortura Hærland Eiendom KS	Oslo	10,1 %	37 357	3 773	3 450	5 660	7 662	
Scapo Hides AB	Lund, SE	85,0 %	4 937	4 196	4 554	- 1 615	385	2 273
Wahl Process Systems AS	Oslo	100,0 %	686	686	685	- 693	- 945	667
Sum investeringer i datterselskaper hos datterselskaper			111 493	77 169	81 357	16 374	17 100	67 213

Sum investeringer	857 172	697 413	950 536	117 763	44 673	639 876
--------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---------------	----------------

Aksjene i Jæren Eiendomsinvest AS ble kjøpt 30.10.2014. Gjennom datterselskaper eies eiendommer i Hå Kommune som leies ut. Anskaffelseskostnad er kr 89 176. Aksjene i Prima Slakt AS ble kjøpt 30.10.2014. Selskapet driver slaktning. Anskaffelseskostnad kr 257 835 inkludere betingte utbetalinger. Resultat før skatt for selskapene Prima Slakt AS, Jæren Eiendomsinvest AS, Jærinvest AS og Kviemarka Eiendom AS inneholder resultat fra overtakelse 30.10.2014. For aksjer i Norsk Hundefor AS er kostprisen på kr 52 949 nedskrevet med kr 14 000 tidligere år. For aksjer i Wahl Process Systems AS er kostprisen kr 7 382 nedskrevet med kr 5 692 tidligere år, og ytterligere 1 005 i 2014. For aksjer i Norfersk AS er kostprisen kr 205 005 nedskrevet med kr 25 000 i 2013.

Note 12

Spesifisering av tilknyttede selskap i morselskap og konsern

Tilknyttede selskap bokført etter egenkapitalmetoden i morselskapet	Forretnings-kontor	Eierandel	Kostpris 31.12.14	Bokført verdi 31.12.13	Tilgang/avgang i året	Resultat-andel	Utbytte/andre endringer	Bokført verdi 31.12.14
Agrikjøp AS	Oslo	26,1 %	1 151	2 694		1 043	- 702	3 034
Art-Nor AS	Finnsnes	34,2 %	225	2 371		13	0	2 385
Bondevennen SA	Stavanger	33,3 %	1 079	807		426	0	1 234
Borg Systemvask AS	Sarpsborg	40,0 %	200	1 350		2 034	- 1 800	1 584
Fjordland AS	Oslo	38,9 %	8 160	26 853		18 653	- 10 686	34 820
Gårdsand AS	Re	20,0 %	100	2 265		724	- 100	2 889
Skala AS	Oslo	50,0 %	6 421	66 194		- 26 116	0	40 078
Malvik Vask og Terminal AS	Malvik	33,3 %	3 000	3 952		479	- 300	4 131
Meråker Kjøtt AS	Meråker	50,0 %	3 504	8 973		1 773	- 750	9 995
Norsvin International AS	Hamar	25,0 %	13 018	0		0	0	0
Nærbø Kyllingslakt AS	Nærbø	50,0 %	6 150	5 610		- 455	0	5 155
Svindland AS	Flekkefjord	32,5 %	2 332	10 353		1 543	- 975	10 920
Ur-Fe AS	Snåsa	23,9 %	227	227		- 27		201
Åstoppen Eiendom AS	Tønsberg	50,0 %	1 010	1 352	- 1 352	0	0	0
Stavsjøveien 6A AS	Malvik	34,0 %	1 700		1 700	0		1 700
Tun Media AS	Oslo	22,6 %	12 901		12 901	658		13 559
Norpri AS	Hå	49,0 %	58 786		58 786	- 166		58 621
Sum investeringer i tilknyttede selskap hos morselskapet			119 965	133 001	72 035	582	- 15 313	190 304

Investeringer med vesentlig goodwill

Norpri AS

EK på anskaffelsestidspunkt	8 828
Goodwill ved kjøp	49 958
Akk. Avskrivning Goodwill	999

Tilknyttede selskap bokført etter egenkapitalmetoden hos datterselskaper	Forretnings-kontor	Eier-andel	Kostpris 31.12.14	Bokført verdi 31.12.13	Tilgang/avgang i året	Resultat-andel	Utbytte/andre endringer	Bokført verdi 31.12.14
Norskinn AS	Horten	35,7 %	200	347		64	- 36	375
Miljøfor Norge AS	Ingeberg	38,1 %	1 403	7 438		623	- 686	7 375
Swedehide AB	Sverige	49,0 %	25		25			25
Sum investeringer i tilknyttede selskap hos datterselskap			1 628	7 785	25	687	- 722	7 775

Sum investeringer i tilknyttede selskap i konsernet	121 593	140 786	72 060	1 270	- 16 035	198 079
--	----------------	----------------	---------------	--------------	-----------------	----------------

Note 13

Andre aksjer og andeler klassifisert som anleggsmidler

Investeringer i aksjer og andeler hos morselskapet	Eierandel	Aksjer/andeler	Bokført verdi 31.12.14
Landbruksforsikring AS	21,6 %	8 770	19 572
Telespor AS	49,5 %	9 067 706	2 500
Witvlei Meat LTD	33,7 %	5 600	0
Diverse aksjer (verdi under 500)			1 522
Sum investeringer i aksjer og andeler hos morselskapet			23 594

Witvlei Meat LTD er nedskrevet med 5 000 kr i 2013 og 2 474 kr i 2014. I tillegg er det i 2014 nedskrevet 1 000 kr på andre aksjer. Telespor AS er nedskrevet med 2 500 kr i 2014.

Investering i aksjer og andeler hos datterselskap	Aksjer/andeler	Bokført verdi 31.12.14
Diverse aksjer (verdi under 500)		41
Sum investeringer i aksjer og andeler hos datterselskap		41
Sum investeringer i aksjer og andeler i konsernet		23 635

Anleggsaksjer og andeler med eierandel mellom 20% og 50% er vurdert som investering i aksjer og andeler når Nortura ikke har betydelig innflytelse. Disse balanseføres til anskaffelseskost.

Note 14

Fordringer og gjeld

	Konsern 31.12.14	Konsern 31.12.13	Morselskap 31.12.14	Morselskap 31.12.13
Fordringer med forfall senere enn ett år				
Andre langsiktige fordringer	63 751	76 581	60 940	73 755
Lån til tilknyttet selskap	5 000	7 750	5 000	7 750
Lån til foretak i samme konsern			572 663	715 706
Sum fordringer med forfall senere enn ett år	68 751	84 331	638 603	797 211
Gjeld med forfall senere enn fem år				
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 078 368	842 402	1 062 168	825 002
Annen langsiktig gjeld	4 082	7 125	4 082	7 125
Sum gjeld med forfall senere enn fem år	1 082 450	849 527	1 066 250	832 127
Mellomværende med foretak i samme konsern				
Kundefordringer			46 029	41 196
Andre kortsiktige fordringer			89 279	58 724
Lån til foretak i samme konsern			572 663	715 706
Sum fordringer			707 971	815 626
Mellomværende med foretak i samme konsern				
Leverandørgjeld			69 422	61 656
Annen kortsiktig gjeld			852	8 800
Sum gjeld			70 274	70 456

Note 15

Pantstillelse, garantiansvar og langsiktige finansielle forpliktelser

Gjeld sikret ved pant	Konsern 31.12.14	Konsern 31.12.13	Morselskap 31.12.14	Morselskap 31.12.13
Forpliktelse leasing	0	3 459		
Sum pantstillelser	0	3 459		

Bankgarantier stillet på vegne av Nortura SA eller konsernselskap i favør av tredjepart

Garantiansvar i favør av Eksportfinans ASA		502 500		502 500
Garantiansvar i favør av First National Bank of Namibia	965	871	965	871
Garantiansvar i favør av Oslo Kemnerkontor (skattetrekk)	146 659	130 695	146 659	130 695
Garantiansvar i favør av Hamar Kemnerkontor (skattetrekk)	2 500	2 200	2 500	2 200
Garantiansvar i favør av Kristiansund Kemnerkontor (skattetrekk)	250	250	250	250
Garantiansvar i favør av Hå Kemnerkontor (skattetrekk)	3 400	700	3 400	700
Garantiansvar i favør av Eidsberg Kemnerkontor (skattetrekk)	2 500	2 500	2 500	2 500
Garantiansvar i favør av Trondheim Kemnerkontor (skattetrekk)	4 500	4 000	4 500	4 000
Garantiansvar i favør av Oslo Kommune, Næringssetaten	2 184	2 184	2 184	2 184
Sum bankgarantier	162 958	645 900	162 958	645 900

Garantier og kausjoner stillet av Nortura SA

Garanti gitt i favør av DNB vedr lån Fjordkjøkken AS	46 000	65 000	46 000	65 000
Garanti stillet overfor Curtis Wool Directs Ltd bankforbindelse	100 668	75 398	100 668	75 398
Garantiansvar overfor datterselskap,medlemmer og ansatte	9 510	9 685	9 510	9 685
Kausjonsansvar i favør av Nærbø Kyllingslakt AS	15 000	15 000	15 000	15 000
Selvskyldnerkausjon i favør av Norilia AS	50 000	50 000	50 000	50 000
Selvskyldnerkausjon i favør av Norfersk AS	50 000	50 000	50 000	50 000
Selvskyldnerkausjon i favør av Noridane Foods AS/Noridane Foods A/S(DK)	60 000	60 000	60 000	60 000
Sum garantiansvar og kausjoner	331 178	325 083	331 178	325 083

Pantsatte eiendeler til bokførte verdier

Fordringer	23 540	22 712
Varelager	5 259	6 428
Varige driftsmidler	11 414	14 402
Sum	40 213	43 542

Nortura har garantiforpliktelser i forbindelse med driftskredittordningen i landbruket .

Beregnet garantiansvar ved utløpet av 2013 var 768,7 mill. kr, og garantiansvar basert på saldo 31.12.2013 var 379,1 mill. kr.

Det var tap for Nortura i 2013 1,032 mil

Konsernets andel av tapene har vært som følger (tall i tusen):

Årstall	2013	2012	2011	2010	2009
Andel av tap	1032	0	271	0	146

Note 16

Finansiell risiko og finansiering

Konsernets virksomhet er utsatt for renterisiko, kredittrisiko, råvarerisiko og valutarisiko, og styrer mot å ha en akseptabel risikoeksponering innenfor disse områdene. Rentebærende gjeld er i hovedsak knyttet til flytende interbankrente, og er eksponert for endringer i kortsiktig rentenivå. Rentesikringspolicyen er å sikre ca. 50 % av rentebærende gjeld mot rentesvingninger, med gjennomsnittlig rentebindingstid på tre til seks år. Ved årsskiftet var 1 240 mill. kr knyttet til det langsiktige rentenivået gjennom rentebytteavtaler ("swaps"), med løpetid fra ett til 19 år. I tillegg var 183 mill. kr sikret ved fastrentelån hos Innovasjon Norge, med rentebinding i fire og åtte år. Innfrielse av samtlige rentebytteavtaler pr. 31.12.14 ville gi et tap på 89,7 mill. kr.

Nortura-konsernets viktigste kunder er grossister og enkeltkunder innenfor alle kundesegementer. Betalingsevnen vurderes å være god noe som er synliggjort gjennom svært begrensende tap gjennom flere år. Nortura har garantiforpliktelser i forbindelse med driftskredittordningen i landbruket. Beregnet garantiansvar ved utløpet av 2013 var 922 mill. kr, og garantiansvar basert på saldo var 769 mill. kr. Norturas tap ifm. ordningene var 1,0 mill. kr i 2013.

Konsernet er eksponert mot valutasvingninger knyttet til internasjonal handel, virksomhet i England, Danmark og Sverige, samt innkjøp med oppgjør i utenlandsk valuta. Konsernet sikrer vesentlige valutaeksponeringer på balansen som følge av investeringer i utenlandske datterselskaper, ved å låne i deres respektive funksjonelle valutaer (GBP og DKK). I tillegg sikres vesentlige kontantstrømmer i utenlandsk valuta, som vurderes å ikke kunne avlastes i sluttmarkeder, gjennom sikringsforretninger, primært forwardkontrakter og opsjoner. Ved årsskiftet hadde Nortura og datterselskaper foretatt terminsikring av 8 mill. EUR med innfrielse i 2015. Innløsning av samtlige terminkontrakter 31.12.14 ville gitt konsernet hatt et tap på 7,4 mill. kr.

Langsiktig finansiering:

Nortura finansierer seg ved opptak av lån i verdipapiriserte lånemarkeder ved obligasjons- og sertifikatlån, lån hos banker og finansieringsforetak, innskudd fra medlemmer og ansatte, og kassekreditt. Oversikt over morselskapets og konsernets innlån er gjengitt under:

Langsiktige lån						
Verdipapirisert gjeld	ISIN	Tatt opp	Forfall	Utestående	Netto utestående	Avdragsprofil
Obligasjonslån	NO 001 0650674	11.07.12	11.07.17	575 000	575 000	Ingen
Obligasjonslån	NO 001 0683691	25.06.13	25.01.19	550 000	550 000	Ingen
Obligasjonslån	NO 001 0709678	29.04.14	29.04.21	400 000	400 000	Ingen
Obligasjonslån	NO 001 0709686	29.04.14	29.04.24	200 000	200 000	Ingen
Sum obligasjonslån				1 725 000	1 725 000	
Kortsiktig verdipapirisert gjeld sikret ved langsiktige kredittfasiliteter						
Sertifikatlån	NO 001 0719677	03.09.14	03.03.15	100 000	100 000	Ingen
Sum kortsiktig verdipapirisert gjeld				100 000	100 000	
Andre langsiktige lån						
Trukne lån i norske kroner		Tatt opp	Forfall	Utestående	Langsiktig lån	Avdragsprofil
Innovasjon Norge		29.01.10	29.01.25	87 500	87 500	Lineært fra år tre
Innovasjon Norge		14.12.12	14.12.25	100 000	100 000	Lineært fra år tre
Nordiske Investeringsbanken		31.08.11	31.08.21	315 000	315 000	Lineært fra år seks
Nordiske Investeringsbanken		22.12.14	22.12.24	330 000	330 000	Lineært fra år tre
Sum andre langsiktige lån				832 500	832 500	
Trukne lån i utenlandsk valuta		Tatt opp	Forfall	Utestående val.	Langsiktig lån NOK	Avdragsprofil
Danske Bank GBP-fasilitet		01.11.13	30.10.15	20 000	231 358	Ingen
Danske Bank DKK-fasilitet		01.11.13	30.10.15	25 000	30 340	Ingen
Sum andre langsiktige lån						261 698
Sum gjeld til kredittinstitusjoner						1 194 198
Annen langsiktig gjeld						2 449
Sum langsiktige rentebærende lån og -forpliktelser						2 921 647

Note 16 fortsettelse

Finansiell risiko og finansiering

Kortsiktige lån	Netto utestående	Avdragsprofil
Rentebærende innskudd fra medlemmer og ansatte	244 563	Ingen
Sum kortsiktige rentebærende lån	244 563	

Totale innlån i Nortura SA	3 166 210
-----------------------------------	------------------

Konsernekstern rentebærende gjeld i morselskap og konsern	
Nortura SA	3 166 210
Datterselskaper	70 340
Sum eksterne innlån i konsern	3 236 550

Frie likvider i morselskap og konsern	
Nortura SA	534 123
Datterselskaper	94 051
Sum frie likvider i konsern	628 174

Netto rentebærende gjeld i konsern	2 608 376
---	------------------

Nortura har tatt opp fire obligasjonslån, tre med rammer på 750 mill. kr, og ett med ramme 500 mill. kr. Obligasjonslånene er notert på ABM (Alternative Bond Market). På denne markedsplassen er det ikke plikt å avlegge regnskap etter IFRS-standard. Eventuell beholdning av egne obligasjoner som planlegges holdt til forfall nettoføres mot gjelden. Obligasjonslån med gjenværende løpetid kortere enn ett år anses å inngå i sertifikatlånporteføljen. Obligasjonslånene har finansielle covenants basert på minimumskrav til egenkapitalandel.

Løpende likviditetsbehov i morselskapet finansieres normalt delvis ved sertifikatlån med løpetid 3 til 12 måneder. For å eliminere refinansieringsrisikoen ved kortsiktige innlån, samt dekke likviditetsbehov i utenlandsk valuta, er det etablert langsiktige, komiterte trekkrammer med DNB Bank, Danske Bank og Nordea Bank. Disse har gjenværende løpetid på fem år (DNB Bank) og tre år (Danske Bank og Nordea Bank). Nortura har opsjoner på forlengelse av løpetider til uendrede vilkår, mens bankene har mulighet for å avslå at opsjonene utøves. For trekkrammen i Danske Bank kan Nortura også trekke i engelske pund og danske kroner. Dette anvendes for å finansiere og valutasikre kapitalbehov i utenlandske datterselskaper i Danmark og England.

Med bakgrunn i sikring av refinansieringsrisiko i trekkrammene, er kortsiktige innlån, herunder obligasjonslån med gjenstående løpetid kortere enn ett år, klassifisert som langsiktig gjeld, så lenge trekkrammene overstiger utestående kortsiktige innlån.

Tilgjengelige lånerammer i morselskap og konsern					
Langsiktige trekkfasiliteter i NOK	Tatt opp	Forfall	Trukket	Tilgjengelig	Avdragsprofil
DNB 600 MNOK låneramme	18.12.14	18.12.19		600 000	Ingen
Danske Bank 400 MNOK låneramme	18.12.14	18.12.17	261 698	138 302	Ingen
Nordea 300 MNOK låneramme	18.12.14	18.12.17		300 000	Ingen
Sum utrukne, langsiktige lånerammer i NOK			261 698	1 038 302	
Flervaluta kassekredittrammer (denomiert/ omregnet til NOK)				280 000	
Sum utrukne, kortsiktige fasiliteter				280 000	
Sum ledige trekkrammer i Nortura SA				1 318 302	
Kassekredittrammer datterselskaper				200 381	
Sum ledige trekkrammer konsern				1 518 683	

Lånerammer hos forretningsbanker og nedbetalingslån hos Innovasjon Norge og Nordiske Investeringsbanken har finansielle covenants basert på nøkkeltall for soliditet (EK-andel) og gjeldsbetjeningsevne (netto rentebærende gjeld/ driftsresultat før avskrivninger).

Gjennomsnittlig rentesats for innlån i konsernet i 2014 var 4,03 %.

Kortsiktig finansiering morselskap og konsern

Det er etablert flervaluta kontosystemer i DNB Bank ASA for Nortura SA med kassekreditt på 280 mill. kroner, for Norilia AS og Scapo Hides AB (Sverige) på 50 mill. kroner, for Norfersk AS på 50 mill. kroner og for Fjordkjøkken AS på 20 mill. kroner, i Curtis Wool Direct Holding Ltd. (UK) på 7,5 mill. GBP samt i Danske Bank A/S for Noridane Foods AS (N) og Noridane Foods A/S (Danmark) med kassekreditt på 60 mill. kroner. Morselskapet Nortura SA er i henhold til avtalene ansvarlig for datterselskapenes samlede trekkdisponering under disse rammene.

De enkelte datterselskaper i konsernet er finansiert hovedsakelig ved lån fra morselskapet, mens lån fra eksterne motparter er begrenset til 22,8 mill. kroner. Finansiering via morselskapet er delvis klassifisert som langsiktig gjeld i datterselskap og langsiktig lån til foretak i samme konsern i morselskapet.

Det er etablert avtale med DNB om fordringskreditt (factoring) med en ramme på 600 mill. kroner for salg til en av Norturas kunder. Pr. 31.12.2014 utgjorde solgte fakturaer under denne rammeavtalen 220 mill. kroner.

Note 17

Skatt

	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Betalbar skatt				
Resultat før skattekostnad	313 775	210 155	242 541	232 668
Permanente forskjeller ink. konsernelimineringer	- 65 980	15 090	- 39 067	14 582
Resultatandel datterselskap og tilknyttede selskap	- 582	- 18 404	- 582	- 16 677
Anvendt underskudd til framføring	- 976	- 1 467		
Endring midlertidige forskjeller	- 112 998	- 174 822	- 122 833	- 149 891
Grunnlag betalbar skatt (netto)	133 240	30 552	80 059	80 682
Skatt 28%	44 633	50 995	21 616	22 591
Formueskatt	5 518	7 290	5 518	7 290
Sum betalbar skatt	50 150	58 284	27 134	29 881
Skattefunn og andre konserneffekter	- 1 713	- 9 045	- 842	- 1 148
Sum betalbar skatt i balansen	48 437	49 239	26 292	28 732
Skattekostnad				
Årets betalbare skatt	50 150	58 284	27 134	29 881
Utsatt skatt, netto endring	21 118	25 998	33 165	49 136
Sum skattekostnad	71 268	84 282	60 298	79 017
Spesifikasjon av forskjeller				
Anleggsreserve driftsløsøre	- 807 830	- 774 026	- 795 288	- 763 820
Pensjonsmidler	755 115	619 836	738 950	610 442
Gevinst og tapskonto	- 9 377	3 292	- 8 483	4 721
Varelager	18 631	- 2 023	23 740	5 643
Leasing	2 266	1 188	- 1	0
Fordringsreserver	- 17 992	- 16 753	- 16 214	- 15 945
Regnskapsmessige avsetninger	- 219 820	- 204 549	- 210 789	- 200 579
Pensjonsforpliktelser	- 49 896	- 81 954	- 47 716	- 76 450
Aksjer/andeler	- 10 823	349		
Sum midlertidige tidsforskjeller	-339 725	-454 640	-315 800	-435 987
Framførbar ubenyttet godtgjørelse				
Underskudd til framføring	- 219 669	- 165 945	0	0
Justering skatteposisjon og konserneffekter	102 036	- 42 749	0	0
Sum midlertidige forskjeller	- 457 358	- 663 335	- 315 800	- 435 987
Utsatt skattefordel (25-28 %)	123 487	179 101	85 266	117 717
Vist i balansen				
Utsatt skattefordel	160 833	186 449	85 266	117 717
Utsatt skattegjeld	37 347	7 398		
Netto utsatt skattefordel og utsatt skatt	123 487	179 101	85 266	117 717

Note 18

Egenkapital

Obligatorisk andelskapital som er sagt opp, blir overført til kortsiktig gjeld

Frivillig andelskapital som er sagt opp, blir overført til langsiktig gjeld

Årlig avsatte beløp inntående på medlemskapitalkonto tilbakebetales kontoinnehaver 7 år etter det året avsetningen fant sted.

Egenkapitalen i morselskapet

Årets endringer i egenkapital	Obligatorisk andelskapital	Frivillig andelskapital	Fri egenkapital	Medlemskapitalkonto	Fond for vurderingsforskjeller	Sum
Egenkapital 01.01	224 652	96	2 369 840	369 152	100 254	3 063 994
Endring andelskapital	2 652					2 652
Utbetalt medlemskapitalkonto				- 3 478		- 3 478
Årets resultat			117 600	80 000	- 15 357	182 243
Avsatt rente på andelskapital			- 28 516			- 28 516
Omregningsdifferanse og andre endringer			152	- 1 365		- 1 213
Egenkapital 31.12. hos morselskapet	227 304	96	2 459 076	444 308	84 897	3 215 681

Rente på medlemskapital fordeler seg på følgende måte

Obligatorisk/Frivillig andelskapital	10 956
Medlemskapitalkonto	17 560
Sum	28 516

Rente er beregnet på statsobligasjoner med fem års løpetid tillagt 3 % som utgjør til sammen 4,82 %. Dette er maksimal rentesats jf samvirkeoven.

Egenkapitalen i konsernet

Årets endringer i egenkapital	Obligatorisk andelskapital	Frivillig andelskapital	Konsernets fond	Medlemskapitalkonto	Minoritetsinteresser	Sum
Egenkapital 01.01	224 652	96	2 540 323	369 152	108 932	3 243 155
Endring andelskapital	2 652					2 652
Utbetalt medlemskapitalkonto				- 3 478		- 3 478
Årets resultat			140 125	80 000	22 383	242 508
Avsatt rente på andelskapital			- 28 516			- 28 516
Minoritetens andel utbytte					- 7 418	- 7 418
Omregningsdifferanse og andre endringer			- 6 310	- 1 365	6 061	- 1 614
Egenkapital 31.12. hos konsernet	227 304	96	2 645 621	444 308	129 958	3 447 287

Note 19

Offentlige tilskudd

For konsernet Nortura og Nortura SA er det mottatt skattefunn og andre statlige tilskudd i henhold til tabellen under. Tilskuddene er ført etter bruttometoden.

	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
Tilskudd til kadaverhåndtering	5 000	5 000		
Norges Forskningsråd	8 125	8 473	8 125	8 473
Statens landbruksforvaltning	14 962	5 945	6 379	5 945
Sum offentlige tilskudd	28 087	19 418	14 504	14 418

Note 20

Regnskap for anvendelse av omsetningsavgiften for morselskapet

Oversikt over disponerte midler

Mottatte midler

Saldo midler til gode/skyldig pr 01.01	- 43 340	- 49 837
Omsetningsavgiftsmidler mottatt til reguleringsvirksomhet	84 245	96 146
Omsetningsavgiftsmidler mottatt til faglige tiltak	152 296	161 630
Sum mottatte midler	193 201	207 939

Forbrukte midler

Faglige tiltak	59 887	136 844
Markedsregulering	143 100	114 434
Sum forbrukte midler	202 987	251 278

Midler til gode/skyldig	9 786	43 340
--------------------------------	--------------	---------------

I balansen er mellomværende med Omsetningsrådet og Landbruks- og matdepartementet ført i egen spesifikasjon.

Mellomværende offentlige midler

Midler til gode/skyldig vedrørende markedsregulering og faglige tiltak	9 786	43 340
Til gode for trukne avgifter og tilskudd, samt korreksjoner mot tidligere perioder	40 040	75 728
Driftskredittlån	- 18 500	- 143 000
Sum	31 327	- 23 932

Note 21

Transaksjoner med nærstående partner

Ytelser til ledende ansatte er omtalt i note 5, og mellomværende med konsernselskaper er omtalt i note 14. Nortura SA er et samvirkeforetak hvor andelseierne er leverandører til foretaket. I oppstillingen nedenfor tas transaksjoner med andelseierne ikke hensyn til.

Konsernets transaksjoner med nærstående parter

a) Salg av varer og tjenester	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
- Datterselskap	1 756 514	1 529 378	1 015 687	808 683
- Tilknyttede selskaper	432 129	438 480	92 074	101 159
Sum salg av varer og tjenester	2 188 643	1 967 858	1 107 761	909 842

b) Kjøp av varer og tjenester	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
- Datterselskap	1 756 514	1 529 378	615 376	610 048
- Tilknyttede selskaper	243 706	209 484	210 977	190 968
Sum kjøp av varer og tjenester	2 000 220	1 738 861	826 353	801 016

c) Nortura Konsernpensjonskasse	Konsern 2014	Konsern 2013	Morselskap 2014	Morselskap 2013
- Andelsinnskudd	12 000	12 000	12 000	12 000
- Ansvarlig lån	30 000	30 000	30 000	30 000
- Obligasjoner i Nortura SA				

Tel: 23 11 91 00
Fax: 23 11 91 01
www.bdo.no

BDO AS
Munkedamsveien 45
Postboks 1704 Vika
0121 Oslo

Til årsmøtet i Nortura SA

Revisors beretning

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Nortura SA som består av selskapsregnskap, som viser et overskudd på kr TNOK 182 243, og konsernregnskap, som viser et overskudd på kr TNOK 242 508. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2014, resultatregnskap og kontantstrømpstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet Nortura SA' finansielle stilling per 31. desember 2014 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon" mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 11. februar 2015
BDO AS

Norunn Byrkjeland
Statsautorisert revisor